

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 november 2001

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wetgeving inzake
echtscheiding, teneinde de schuldloze
echtscheiding in te voeren**

(ingediend door mevrouw Jacqueline Herzet,
mevrouw Pierrette Cahay-André
en de heren Daniel Bacquelaine, Olivier
Maingain en Philippe Seghin)

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	25

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 novembre 2001

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la législation sur le divorce
en vue d'instaurer le divorce sans faute**

(déposée par Mmes Jacqueline Herzet
et Pierrette Cahay-André
et MM. Daniel Bacquelaine, Olivier
Maingain et Philippe Seghin)

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	25

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SPA	:	Socialistische Partij Anders
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :		Abréviations dans la numérotation des publications :	
DOC 50 0000/000 :	Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 50 0000/000 :	Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)	CRIV :	Compte Rendu Intégral, avec à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)
CRABV :	Beknopt Verslag (op blauw papier)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)
PLEN :	Plenum (witte kaft)	PLEN :	Séance plénière (couverture blanche)
COM :	Commissievergadering (beige kaft)	COM :	Réunion de commission (couverture beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers		Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	
Bestellingen :		Commandes :	
Natieplein 2		Place de la Nation 2	
1008 Brussel		1008 Bruxelles	
Tel. : 02/ 549 81 60		Tél. : 02/ 549 81 60	
Fax : 02/549 82 74		Fax : 02/549 82 74	
www.deKamer.be		www.laChambre.be	
e-mail : alg.zaken@deKamer.be		e-mail : aff.generales@laChambre.be	

SAMENVATTING

Het echtscheidingsrecht, zoals het wordt geregeld door ons Burgerlijk Wetboek en ons Gerechtelijk Wetboek, is een rechtsregeling die niet aangepast is aan de realiteit van vandaag, en dat geldt zowel voor de oorzaken en de gevolgen ervan als voor de procedure. De echtscheiding wordt thans niet meer aanzien als een sanctie, maar als een remedie. In het licht van die maatschappelijke ontwikkeling moet de wetgever inspelen op de behoeften van de burgers en op hun verwachtingen op "menselijk" vlak.

De indieners stellen voor een consensuele aanpak van de echtscheiding te bevorderen door slechts één echtscheidingsoorzaak te erkennen, met name de duurzame ontwrichting. De echtscheiding zal kunnen worden gevorderd aan de hand van een verzoekschrift. In geval van eenzijdig verzoekschrift zal het bewijs van de duurzame ontwrichting moet worden geleverd; de vroegere "bepaalde feiten" blijven behouden als onweerlegbaar vermoeden van de duurzame ontwrichting.

Aan de situatie van materiële en economische afhankelijkheid die in de loop van het huwelijk tot stand is gekomen, mag geen einde worden gemaakt zonder in een overgangperiode te voorzien: de behoeftige echtgenoot zal dus een uitkering tot onderhoud kunnen eisen. Bij een echtscheiding kan een van de echtgenoten het slachtoffer zijn van de scheiding: de echtgenoot die een morele en sociale schade lijdt, zal dus een compenserende vergoeding kunnen vragen.

De nieuwe enige procedure die wordt voorgesteld, berust op de onderlinge toestemming zonder dat zulks inhoudt dat de echtgenoten ertoe worden verplicht een volledige overeenkomst te bereiken. Er zal een beroep worden gedaan op de verantwoordelijkheid van de echtgenoten bij het zoeken naar een overeenkomst, zonodig met de actieve medewerking van de rechter. Indien echter geen overeenkomst kan worden bereikt, zal de rechter de nodige maatregelen bevelen in verband met de persoon, de alimentatie en de goederen van de echtgenoten. De echtscheiding kan pas op het einde van de procedure worden uitgesproken.

Het wetsvoorstel voorziet in een wettelijke vertegenwoordiging voor de personen die hun wil niet kenbaar kunnen maken.

Naar analogie van het regime van de alimentatie na een echtscheiding geldt voor de samenwonenden een verplichting om een onderhoudsuitkering te betalen.

Teneinde de gelijkheid onder te kinderen te waarborgen en te voorkomen dat de kinderen voor de rechter die voor de echtscheidingsprocedure werd aangezocht een voorwerp van onderhandeling worden, wordt voorgesteld aan de jeugdrechter de exclusieve bevoegdheid te verlenen op het stuk van de maatregelen betreffende de persoon, het onderhoud en de goederen van de kinderen wier ouders gescheiden zijn, ongeacht de situatie van die laatsten.

RÉSUMÉ

Le droit du divorce, tel qu'il est organisé par notre Code civil et notre Code judiciaire est un système juridique inapproprié à la réalité actuelle, tant au niveau de ses causes, de ses effets que de sa procédure. Aujourd'hui, le divorce n'est plus perçu comme une sanction mais comme un remède. Au sein de cette évolution sociétale, le législateur doit répondre aux besoins des citoyens ainsi qu'à leurs attentes sur le plan « humain ».

Les auteurs proposent de favoriser une approche consensuelle du divorce en ne reconnaissant qu'une seule cause de divorce : la désunion irrémédiable. Le divorce pourra être demandé sur requête. Lorsque la requête est unilatérale, la preuve de la désunion irrémédiable devra être apportée ; les anciennes « causes déterminées » subsistent comme présomptions irréfragables de la désunion irrémédiable.

La situation de dépendance matérielle et économique qui s'est développée durant le mariage ne peut être rompue sans phase transitoire : l'époux qui se trouve dans un état de nécessité pourra donc réclamer une pension alimentaire. Lors d'un divorce, un des époux peut être victime de la séparation : l'époux qui a subi un dommage de nature morale et sociale pourra donc réclamer une indemnité compensatoire.

La nouvelle procédure unique proposée vise à intégrer le consentement mutuel sans pour autant imposer aux époux de trouver un accord complet. Les époux seront responsabilisés dans la recherche d'un accord avec la contribution active du juge si celle-ci est nécessaire. Toutefois, lorsqu'aucun accord n'est dégagé, le juge ordonnera les mesures nécessaires concernant la personne, les aliments et les biens des époux. Le prononcé du divorce ne pourra intervenir qu'en fin de procédure.

La proposition de loi organise aussi une représentation légale pour les personnes incapables de manifester leur volonté.

Par analogie avec le régime de la pension alimentaire après divorce, une obligation alimentaire est prévue pour les cohabitants.

Afin d'assurer l'égalité entre enfants et d'éviter que ceux-ci ne deviennent un objet de négociation devant le juge du divorce, il est proposé de conférer la compétence exclusive au juge de la jeunesse concernant les mesures relatives à la personne, aux aliments et aux biens des enfants de parents séparés, quelle que soit la situation de ceux-ci.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De thans in het Belgische recht gehanteerde echtscheidingsprocedure is het resultaat van een reeks hervormingen die de wetgever beetje bij beetje heeft doorgevoerd. Die weinig systematische stappen op wetgevend vlak hebben tot gevolg gehad dat de echtscheidingsprocedure op menselijk vlak niet langer beantwoordt aan de realiteit en bovendien technisch complex is geworden – zowel wat de gronden, de procedures als de gevolgen betreft. Nog nooit is eraan gedacht het juridische vraagstuk van de echtscheidingsprocedure eens in zijn geheel onder de loep te nemen.

In onze samenleving heeft het begrip «echtscheiding» een betekenisverschuiving doorgemaakt. Een echtscheiding wordt steeds minder beschouwd als een straf en steeds meer als een remedie. Wanneer een gehuwd paar door onoverkomelijke moeilijkheden verscheurd wordt, aanvaardt onze samenleving dat beide partners uit elkaar gaan. Het wordt niet meer als redelijk aangevoeld iemand op te leggen zich aan zijn of haar partner te blijven binden. Uit die evolutie mogen we evenwel niet afleiden dat mensen tegenwoordig zonder na te denken uit de echt scheiden. De verbintenis die beide partners aangaan op het tijdstip dat ze in de echt treden, weerspiegelt vaak de wens om een duurzame relatie aan te gaan en de wederzijdse liefde concreet gestalte te geven. Een echtscheiding blijft een breuk en een beproeving. Als de samenleving evolueert, moet de wetgever inspelen op de behoeften van de burgers. Hij is niet bij machte echtscheidingen te voorkomen of het aantal ervan terug te dringen, maar hij heeft wel de plicht de echtscheidingsprocedure humaner te maken. Op die manier kan de wetgeving de burger een middel aanreiken om die onomkeerbare breuk zo goed mogelijk te doorstaan.

Momenteel zijn de procedures dermate complex, traag en beknottend dat de juridische beslommeringen een echtscheiding nog pijnlijker maken dan ze al is. In de praktijk doen zich tal van moeilijkheden voor bij zowel echtscheidingen door onderlinge toestemming, als echtscheidingen op grond van bepaalde feiten en op grond van feitelijke scheiding.

Een bijzonder pijnpunt vormt de echtscheiding door onderlinge toestemming: de vordering daartoe is pas geldig als beide partners het over alle gevolgen van de scheiding eens zijn, uitgerekend op een ogenblik dat de onenigheid tussen hen ten top is gedreven.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Actuellement, le divorce en droit belge est le résultat d'un ensemble de réformes agencées, morceaux après morceaux, par le législateur. Ces avancées législatives ponctuelles ont fait du divorce un système juridique inapproprié à la réalité humaine et techniquement complexe, tant au niveau de ses causes, de la procédure que de ses effets. Jamais une réflexion d'ensemble de la problématique juridique du divorce n'a été envisagée.

Le contenu du concept «divorce» a changé dans nos mœurs. Le divorce est de moins en moins perçu comme une sanction mais comme un remède. Lorsque des difficultés insurmontables surgissent au sein du couple, la société accepte à présent la séparation. Il ne lui semble plus raisonnable d'imposer à un époux la persistance de l'inclination envers l'autre. Ces considérations n'impliquent cependant pas que l'on divorce «à la légère». L'engagement au moment du mariage reflète souvent le souhait d'établir une relation durable pour concrétiser l'amour qui unit les partenaires. Le divorce reste une rupture et une épreuve. Au sein de cette évolution sociétale, le législateur doit répondre aux besoins des citoyens. Il n'a pas le pouvoir d'empêcher le divorce ni de réduire le taux de divorces mais il doit l'humaniser afin que le citoyen puisse trouver au sein de sa législation l'outil qui lui permettra de vivre au mieux cette rupture, lorsque celle-ci est incontournable.

A l'heure actuelle, le judiciaire semble rendre encore plus pénible, par la complexité et la lenteur des procédures, par les contraintes qu'il impose, ce qui est déjà un bouleversement dans une vie. Dans la pratique, tant le divorce par consentement mutuel que le divorce pour cause déterminée et pour séparation de fait présentent de nombreuses difficultés.

Le divorce par consentement mutuel est problématique car il requiert un accord complet, préalable à la demande, sur toutes les conséquences du divorce à un moment où les époux ne s'entendent plus.

De echtscheiding op grond van fout vereist een bewijs dat een van de partners zich schuldig heeft gemaakt aan overspel, geweld daden, mishandelingen of zware beledigingen ten aanzien van de andere partner. Pas dan is het mogelijk een vordering tot echtscheiding in te dienen of een uitkering tot levensonderhoud te ontvangen. Die vorm van echtscheiding gaat ervan uit dat schuld en onschuld binnen het paar duidelijk bewijsbaar zijn. De echtscheidingsprocedure wordt op die manier toegespitst op het bewijzen van de schuld, wat leidt tot eindeloze procedures en tot een niet-serene afhandeling van de echtscheiding. In plaats van de echtgenoten te wijzen op hun verantwoordelijkheden en aan te zetten tot consensus, doet deze procedure hen vastlopen in verlamdend gekibbel waarvoor de rechter dan maar «de» oplossing moet vinden.

De schuldvraag duikt ook op in het raam van de procedure voor het verkrijgen van een echtscheiding op grond van feitelijke scheiding, met name als het erom gaat een uitkering tot levensonderhoud toe te kennen. Kunnen we er redelijkerwijs van uitgaan dat slechts een van beide partners er verantwoordelijk voor is dat het huwelijk op de klippen liep?

De in ons Gerechtelijk Wetboek opgenomen echtscheidingsprocedure is traag en zeer complex, temeer daar de bevoegdheden van de diverse actoren binnen de gerechtelijke wereld elkaar overlappen.

Uit wat voorafgaat valt maar één conclusie te trekken: de echtscheidingsprocedure moet humaner worden en een hervorming van het echtscheidingsrecht is onontbeerlijk.

In dat verband heeft de commissie voor de Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers op 8 december 2000 een studiedag georganiseerd over het echtscheidingsrecht. De tijdens die studiedag naar voor geschoven krachtlijnen liggen grotendeels aan de basis van dit wetsvoorstel.

De hoofdbedoeling van de indieners is komaf te maken met het begrip «schuld» in de echtscheidingsprocedure en tegelijkertijd de eventueel benadeelde partij waarborgen te bieden voor een gedegen bescherming. Voorts behelst dit wetsvoorstel een hervorming van de regeling inzake de uitkeringen tot levensonderhoud na een echtscheiding en moet voortaan respect worden opgebracht voor alle punten van overeenstemming die beide partners mogelijk hebben bereikt.

Le divorce pour faute requiert la preuve de l'adultère du conjoint ou des excès, sévices, injures graves de l'un d'eux envers l'autre pour pouvoir introduire une demande en divorce mais aussi pour l'octroi d'une pension alimentaire. Ce type de divorce présuppose que l'on puisse prouver la culpabilité et l'innocence au sein du couple. L'enjeu du divorce devient alors la preuve de la culpabilité entraînant des procédures interminables et compromettant le déroulement serein du divorce. Plutôt que de responsabiliser les époux à rechercher le consentement, la procédure les infantilise, les paralyse, chargeant le juge de trouver «la» solution.

La notion de faute et de culpabilité intervient également dans le cadre du divorce pour séparation de fait pour l'octroi d'aliments après divorce. Peut-on raisonnablement considérer un seul des époux comme responsable de l'échec du mariage ?

La procédure de divorce organisée par notre Code judiciaire est lente et d'autant plus complexe que les compétences des divers acteurs du monde judiciaire se chevauchent.

Un seul constat possible : une humanisation du divorce s'impose ; une réforme du droit du divorce est nécessaire.

Dans cette perspective, la commission de la Justice de la Chambre des représentants a organisé une journée d'étude sur le droit du divorce le 8 décembre 2000. Nos travaux, ayant abouti à la rédaction de cette proposition de loi se sont principalement fondés sur les lignes directrices défendues lors de cette journée de réflexion.

Notre proposition de loi vise principalement à exclure la notion de culpabilité de la procédure en divorce tout en assurant la protection de la partie éventuellement lésée. Elle vise également à réformer le régime de la pension alimentaire après divorce, et à respecter le consentement des époux lorsqu'il est possible et sur les points d'accords trouvés.

Krachtlijnen van het wetsvoorstel

A. De handhaving van artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek staat een diepgaande hervorming van het echtscheidingsrecht niet in de weg

De indieners van dit wetsvoorstel zijn niet van plan de uit het huwelijk voortvloeiende verplichtingen (artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek) te wijzigen of weg te laten. Het huwelijk is een vrijwillig gesloten overeenkomst en het behoud van dat raamwerk zorgt voor stabiliteit in de sociale relaties. Het zou niet aangewezen zijn die grondvesten te ondermijnen. De indieners wensen prioritair werk te maken van een hervorming van de bepalingen die betrekking hebben op de uitkering tot levensonderhoud, zonder daarom de referentiepunten voor de burgers onderuit te willen halen. Dit wetsvoorstel moet het mogelijk maken de coherentie van het Burgerlijk Wetboek te handhaven door een regeling in te voeren die het huidige echtscheidingsrecht weliswaar wijzigt, maar die niet raakt aan de verplichtingen die een huwelijksovereenkomst met zich brengt.

B. Een grond tot echtscheiding: de echtscheiding op grond van duurzame ontwijking

Met dit wetsvoorstel vallen alle gronden tot echtscheiding weg en worden zij vervangen door de echtscheiding op grond van duurzame ontwijking. Wat ook de reden voor de vordering tot echtscheiding moge zijn, de gevolgen ervan zullen slechts door één regeling worden bepaald.

De echtscheiding op grond van duurzame ontwijking kan als volgt worden gevorderd:

- ofwel vorderen de echtgenoten ze gezamenlijk om, ingeval zij het er beiden onvoorwaardelijk over eens zijn dat sprake is van een duurzame ontwijking. De echtgenoten hoeven niet noodzakelijk tot een volledig akkoord komen over alle gevolgen van de echtscheiding;

- ofwel dient een van beide echtgenoten een eenzijdig verzoekschrift in, ingeval de andere echtgenoot de duurzame ontwijking betwist. Het is dan de taak van de verzoekende echtgenoot het bewijs van de ontwijking te leveren. De volgende feiten gelden terzake als onweerlegbare bewijzen: feitelijke scheiding sinds ruim twee jaar, overspel, gewelddaden, mishandelingen, zware beledigingen, geestesziekte van de echtgenoot. De echtscheiding op grond van fout en op grond van feitelijke scheiding sinds ruim twee jaar worden weliswaar beschouwd als onweerlegbaar bewijzen voor een duurzame ontwijking, maar niet langer als argumenten voor het oplossen van de schuldvraag.

Les lignes de force de la proposition de loi :

A. Maintenir l'article 213 du Code civil n'est pas contradictoire avec une réforme en profondeur du droit du divorce.

Les auteurs de la présente proposition de loi ne souhaitent pas modifier ou supprimer les obligations qu'implique le mariage (article 213 Code civil). Le mariage est un contrat librement consenti, le maintien de son cadre apporte une stabilité dans les relations sociales. Il serait inopportun de toucher précairement à ce fondement. Les auteurs souhaitent réformer en priorité les dispositions qui concernent la pension alimentaire, sans pour autant bouleverser radicalement les repères des citoyens. La présente proposition de loi permet de conserver la cohérence du Code civil en organisant un régime qui modifie le droit du divorce actuel, tout en maintenant les obligations qu'implique le contrat de mariage.

B. Une cause de divorce : le divorce pour désunion irrémédiable.

La présente proposition de loi supprime toutes les causes de divorce et les remplace par le divorce pour cause de désunion irrémédiable. Un seul régime est applicable à ses effets quelle que soit la raison pour laquelle ce divorce est demandé.

Le divorce pour désunion irrémédiable peut être introduit :

- soit par demande conjointe lorsqu'il y a consentement mutuel sur la désunion, sans autre condition. Il n'est pas nécessaire que les époux trouvent un accord complet sur toutes les conséquences du divorce ;

- soit par demande unilatérale lorsqu'un des époux conteste la désunion. Dans ce cas, l'époux qui demande le divorce doit apporter la preuve de la désunion irrémédiable. La preuve d'une séparation de fait de plus de deux ans, d'un adultère, d'excès, sévices ou injures graves, de la maladie mentale du conjoint sont des éléments de preuve irréfragables de la désunion irrémédiable. Bien que les causes de divorce pour faute et pour séparation de fait de plus de deux ans soient introduites en tant qu'éléments de preuve irréfragable de la désunion irrémédiable, il ne s'agit plus d'un divorce pour faute.

In theorie wordt de echtscheiding door onderlinge toestemming afgeschaft als afzonderlijke regeling. Dat neemt niet weg dat voortaan op alle niveaus en voor alle echtscheidingen rekening wordt gehouden met een dergelijke toestemming, althans zo zij tot de mogelijkheden behoort en wat de punten betreft waarover een akkoord bestaat. De wetgever moet de echtgenoten aanmoedigen om hun verantwoordelijkheid op zich te nemen en te zoeken naar punten van overeenkomst, zonder dat daardoor tussen beide regelingen een onderscheid ontstaat.

C. De gevolgen van de echtscheiding op het vlak van het levensonderhoud: de uitkering tot levensonderhoud en de compenserende vergoeding

Het huidige stelsel toont aan dat de regeling, het bedrag en de duur van de uitkeringen tot levensonderhoud niet langer in eenklank zijn met de inmiddels gewijzigde mentaliteit. Er staat terzake zeer veel op het spel: de echtgenoten geraken verwickeld in een bittere strijd waarbij zij het binnenrijven van de te verkrijgen bedragen zien als een soort wraakoefening die los staat van hun respectieve behoeften en economische situatie.

Niettemin worden sommige echtgenoten écht het slachtoffer van een echtscheiding. In de loop van het huwelijk kan een materiële afhankelijkheid zijn ontstaan, alsook een vorm van solidariteit tussen de echtgenoten en een impliciete overeenkomst over hoe zij hun leven organiseren. Die schikkingen kunnen niet van de ene op de andere dag worden opgezegd; de «afhankelijke» echtgenoot moet een waardig leven kunnen blijven leiden.

Teneinde beide – op het eerste gezicht tegengestelde – standpunten te verzoenen en een zo afdoend mogelijk antwoord te bieden op de uiteenlopende gevallen waarmee de rechters te maken krijgen, wensen de indieners van het wetsvoorstel een dubbel en eventueel cumulatief mechanisme in het leven te roepen: de uitkering tot levensonderhoud en de compenserende vergoeding. Het mag hoe dan ook niet de bedoeling zijn te pogen beide uitkeringen te cumuleren om aldus een bedrag te ontvangen dat hoger zou liggen dan de thans door de rechter toegekende bedragen.

1. De uitkering tot levensonderhoud

Dit mechanisme is louter economisch van aard en dient uitsluitend om in het levensonderhoud te voorzien. Het speelt in op de materiële en economische afhankelijkheid die tijdens het huwelijk is ontstaan en waaraan geen einde kan worden gemaakt zonder inachtneming van een overgangsfase.

Le divorce par consentement mutuel est théoriquement supprimé en tant que régime distinct. Cependant le consentement entre les époux est considéré à tous niveaux et pour tous les divorces lorsque celui-ci est possible et sur les points d'accord. Le législateur doit encourager les époux à la responsabilisation et à trouver des terrains d'entente, sans pour autant établir de distinctions entre les deux types de régime.

C. Les effets alimentaires du divorce : la pension alimentaire et l'indemnité compensatoire.

Le système actuel démontre que le régime, le montant et la durée des pensions alimentaires sont inappropriés compte tenu de l'évolution de nos mentalités. L'enjeu est énorme et entraîne les époux dans une bataille effrénée afin de bénéficier de ces montants, devenus vengeance indépendamment des besoins et de la situation économique dans laquelle se trouvent les époux.

Cependant, certains époux sont victimes de la séparation. Une situation de dépendance matérielle peut s'être développée durant le mariage, une solidarité entre les époux et un contrat implicite réglant leur mode de vie peuvent avoir été adoptés. Ces contrats ne peuvent être rompus sans phase transitoire ; celui qui était «dépendant» doit pouvoir continuer à vivre dignement.

Afin de concilier ces deux points de vue qui semblent pourtant antagonistes, afin de répondre au mieux aux différents cas d'espèces rencontrés par les juges, les auteurs de la proposition de loi souhaitent mettre en place un double mécanisme éventuellement cumulatif : la pension alimentaire et l'indemnité compensatoire. Le cumul du montant de ces deux types de pension ne pourra en aucun cas être demandé aux fins d'obtenir des montants qui seraient supérieurs à ceux alloués actuellement par le juge.

1. La pension alimentaire

Elle est un mécanisme strictement alimentaire, de nature économique. Elle trouve son fondement dans la situation de dépendance matérielle et économique qui s'est développée durant le mariage et qui ne peut être rompue sans phase transitoire.

De uitkering tot levensonderhoud komt ten goede aan de echtgenoot die onvoldoende inkomsten heeft of er redelijkerwijs niet voldoende kan verwerven.

Het bedrag van de uitkering tot levensonderhoud wordt door de rechter vastgelegd, rekening houdend met de mate waarin een van beide echtgenoten tijdens het samenleven economisch van de andere afhankelijk is geworden. Bij het bepalen van dat bedrag moet de rechter rekening houden met:

- de huidige bezittingen en inkomsten van de echtgenoot;
- de mogelijkheid om inkomsten te verwerven;
- de behoeften en noden van de andere echtgenoot;
- de duur van de samenlevingsperiode;
- de kinderen.

De uitkering tot levensonderhoud mag in geen geval hoger liggen dan een derde van de inkomsten van de echtgenoot die het bedrag verschuldigd is.

Om bepaalde redenen kan het recht op een uitkering tot levensonderhoud vervallen.

Zo heeft een echtgenoot geen recht op een uitkering tot levensonderhoud indien:

- hij zich schuldig heeft gemaakt aan gewelddaden, mishandelingen, zware beledigingen;
- hij onbekwaam is om te erven (zoals bepaald in artikel 727 van het Burgerlijk Wetboek).

De echtgenoot heeft niet langer het recht op een uitkering tot levensonderhoud indien hij hertrouwt, indien hij een verklaring van wettelijke samenwoning heeft afgelegd, of indien hij met een andere partner samenleeft – hetzij in concubinaat, hetzij alsof zij een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd.

Voorts zijn de indieners van dit wetsvoorstel van oordeel dat de uitkering tot levensonderhoud slechts in uitzonderlijke gevallen levenslang mag worden toegekend. De rechter moet ertoe worden aangemoedigd die uitkering in de tijd te beperken, afhankelijk van elk door hem behandelde geval. Na afloop van de toekenningstermijn is een verlenging mogelijk op verzoek van de begunstigde echtgenoot. De rechter die een maximumtermijn toekent, zou zijn oordeel kunnen herzien na afloop van die termijn en op verzoek van een partij. Het is niet wenselijk dat de wetgever vooraf termijnen oplegt, want die zouden willekeurig zijn en niet aansluiten bij de gevallen die zich in de praktijk voordoen. De rechter bepaalt een tijdslimiet op grond van de criteria die hij heeft gehanteerd om het bedrag vast te stellen.

L'époux qui peut bénéficier d'une pension alimentaire est celui qui ne dispose pas de revenus suffisants ni ne peut raisonnablement en acquérir.

Le montant de la pension alimentaire est fixé par le juge en fonction de la dépendance économique d'un des époux par rapport à l'autre pendant leur vie commune. Pour évaluer le montant, le juge doit tenir compte :

- des biens, des revenus actuels des époux ;
- de la possibilité d'acquérir des revenus ;
- des besoins et de la nécessité de l'autre époux ;
- de la durée de la vie commune ;
- des enfants.

Le montant de la pension alimentaire ne peut en aucun cas excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur de la pension.

Certaines causes de déchéances sont prévues :

L'époux n'a pas droit à une pension alimentaire si :

- il s'est rendu coupable d'excès, sévices, injures graves ;
- il est interdit de succéder (au sens de l'article 727 du Code civil).

L'époux n'a plus droit à une pension alimentaire s'il se remarie, s'il a fait une déclaration de cohabitation légale ou vit avec un autre conjoint soit maritalement soit comme s'ils avaient fait une déclaration de cohabitation légale.

Concernant la durée de la pension alimentaire, les auteurs de la proposition de loi sont d'avis que la pension alimentaire ne doit être accordée à vie qu'exceptionnellement. Le juge doit être encouragé à limiter la durée de la pension alimentaire dans le temps en fonction du cas d'espèce. Cette durée pourra être renouvelable à son échéance à la demande de l'époux bénéficiaire. Le juge qui fixe une durée maximum pourrait réviser son jugement à l'échéance à la demande d'une partie. Il n'est pas souhaitable que le législateur fixe des délais au préalable, ceux-ci étant arbitraires et peu appropriés au cas d'espèce. Le juge fixe une limite dans le temps sur base des critères qu'il utilise pour délimiter le montant.

2. De compenserende vergoeding

De compenserende vergoeding is een gevolg van de verplichtingen die uit de huwelijksvereenkomst voortvloeien.

Zij is bestemd voor de echtgenoot die morele en sociale schade heeft geleden. Gewelddaden, mishandelingen, zware beledigingen en overspel kunnen bijvoorbeeld aanleiding geven tot een morele schadevergoeding. Ook de handhaving van hetzelfde levenspeil kan in aanmerking worden genomen om te voorkomen dat een van beide echtgenoten uit een sociaal oogpunt het slachtoffer wordt van de echtscheiding. Anders dan in de huidige wetgeving geldt het levenspeil van de echtgenoten, in de periode dat zij samenleefden, niet langer als een referentiepunt; voortaan is het gewoon een van de elementen waarmee rekening moet worden gehouden.

De rechter bepaalt het bedrag op grond van:

- de gedragingen van de echtgenoten in de periode dat zij samenleefden;
- het levenspeil van de echtgenoten in de periode dat zij samenleefden;
- de duur van de samenlevingsperiode.

De vergoeding moet de vorm aannemen van een storting in kapitaal, dan wel van een rente voor een vastgelegde periode.

D. De vertegenwoordiging van personen die in de onmogelijkheid verkeren hun wil te kennen te geven

Het wetsvoorstel voorziet in een wettelijke vertegenwoordiging van personen die in de onmogelijkheid verkeren hun wil te kennen te geven.

E. Het wettelijk samenlevingscontract

De wettelijke samenleving impliceert dat twee mensen in gemeenschap leven. Ook voor samenwonenden wordt in een verplichting tot levensonderhoud voorzien, naar analogie van de uitkering tot levensonderhoud na een echtscheiding. De verantwoordelijkheid van de samenwonenden die met elkaar een duurzame relatie aangaan, moet ook tot uiting komen indien die relatie stuk loopt. Zo een van de partners tijdens het samenleven materieel van de andere partner afhankelijk is geworden, kan die afhankelijkheidsband niet zonder overgangsfase worden verbroken. De uitkering tot levensonderhoud biedt economische steun aan de partner die onvoldoende inkomsten heeft of er redelijkerwijs niet voldoende kan verwerven.

2. L'indemnité compensatoire

Le fondement de l'indemnité compensatoire se trouve dans les obligations qu'implique le contrat de mariage.

L'époux qui peut en bénéficier est l'époux qui a subi un dommage de nature morale et sociale. A titre exemplatif, les excès, sévices, injures graves de l'un des époux envers l'autre et l'adultère peuvent être des motifs de dédommagement de nature morale. Le maintien du même niveau de vie pourra aussi être pris en compte afin d'éviter que l'époux soit socialement victime du divorce. Au lieu d'être un point de référence (comme dans la législation actuelle), le niveau de vie que les époux avaient pendant leur vie commune n'est qu'un des éléments dont il faut tenir compte.

Le montant est fixé par le juge en fonction :

- du comportement des époux pendant leur vie commune ;
- du niveau de vie que les époux avaient pendant leur vie commune ;
- De la durée de la vie commune.

L'indemnité doit être versée sous forme de capital ou sous forme de rente pendant une durée déterminée.

D. La représentation des personnes incapables de manifester leur volonté

La proposition de loi organise une représentation légale pour les personnes incapables de manifester leur volonté.

E. Le contrat de cohabitation légale

La cohabitation légale implique une situation de vie commune de deux personnes. Par analogie avec le régime de la pension alimentaire après divorce, une obligation alimentaire est prévue pour les cohabitants. La responsabilité du cohabitant qui s'engage dans une relation durable avec une autre personne doit être affirmée en cas de rupture de cette relation. Lorsqu'une situation de dépendance matérielle de l'un des partenaires envers l'autre s'est développée durant leur vie commune, elle ne peut être rompue sans phase transitoire. La pension alimentaire est un soutien économique accordé au partenaire qui ne dispose pas de revenus suffisants ni ne peut raisonnablement en acquérir.

F. De echtscheidingsprocedure

Dit wetsvoorstel bepaalt dat er slechts één echtscheidingsprocedure bestaat. De indieners willen de echtscheidingsprocedure vereenvoudigen, versnellen en in de praktijk doeltreffender maken door in te spelen op de huidige noden van de samenleving.

De vordering tot echtscheiding wordt bij wege van een eenzijdig dan wel gezamenlijk door beide echtgenoten ingediend verzoekschrift ingesteld. Wordt de vordering door beide echtgenoten samen ingediend, dan gaat men uit van het vermoeden dat het huwelijk duurzaam ontwricht is. Bij een eenzijdig ingediend verzoekschrift moet de verzoeker die duurzame ontwrichting aantonen. Het Burgerlijk Wetboek voorziet in een aantal situaties waarin het onweerlegbaar vermoeden van een duurzame ontwrichting geldt.

Teneinde de echtgenoten voor hun verantwoordelijkheden te plaatsen en hen aan te sporen om – zo nodig met de actieve medewerking van de rechter – naar een oplossing te zoeken, is de echtscheidingsprocedure gebaseerd op de onderlinge toestemming, met dien verstande dat de partijen daarbij niet de verplichting opgelegd krijgen om, voorafgaand aan de vordering tot echtscheiding, een volledig akkoord te bereiken over de gevolgen die de echtscheiding zal hebben.

De echtgenoten kunnen dus – gezamenlijk of elk apart – een vordering tot echtscheiding indienen, zonder dat het daarom noodzakelijk is dat zij tot een akkoord zijn gekomen. In dat verband zijn de volgende drie situaties mogelijk.

1. Nog vóór de vordering tot echtscheiding wordt ingediend, hebben de echtgenoten een – in dit voorstel omschreven – volledig akkoord bereikt: in dat geval bekrachtigt de rechter dat akkoord en spreekt hij de echtscheiding uit.

2. De echtgenoten bereiken een gedeeltelijk akkoord. De partijen moeten dan in het inleidend verzoekschrift aangeven over welke punten zij het al dan niet eens zijn geworden. Vervolgens stelt de rechter de partijen voor om via een bemiddelingsprocedure te pogen een volledige overeenkomst te bereiken over de gevolgen die de echtscheiding zal hebben. Na afronding van die bemiddelingsprocedure, of zo de partijen de bemiddeling weigeren, stelt de rechter de terechtzittingen vast zolang de beide partijen zulks wensen. Zodra een partij de procedure wenst te beëindigen, bekrachtigt de rechter de aangelegenheden waarover de partijen het eens werden. Voor het overige gelast hij de nodige maatregelen in verband met de persoon, het onderhoud en de goederen van de echtgenoten.

F. La procédure en divorce

La présente proposition de loi n'instaure qu'une seule procédure de divorce. La volonté des auteurs de la proposition de loi est de simplifier la procédure en divorce, d'accélérer son cours et de lui donner une efficacité pratique répondant aux besoins actuels des citoyens.

L'introduction de la demande en divorce se fait par voie de requête unilatérale ou conjointe. Lorsque la requête est introduite conjointement par les deux époux, la désunion irrémédiable des époux est présumée. Lorsque la requête est unilatérale, le demandeur doit prouver que la désunion est irrémédiable. Le Code civil prévoit des situations dans lesquelles la désunion irrémédiable est présumée de manière irréfragable.

En vue de responsabiliser les époux, de les stimuler à trouver une solution, avec la contribution active du juge si celle-ci est nécessaire, la procédure en divorce est basée sur le modèle du consentement mutuel sans pour autant imposer aux parties de conclure préalablement à la demande en divorce un accord complet sur les conséquences du divorce.

Les époux pourront donc introduire une demande en divorce, ensemble ou séparément, sans pour autant avoir dégagé un accord. Trois cas de figures peuvent se présenter :

1. Un accord complet, tel que défini dans la présente proposition de loi, est dégagé avant la demande en divorce : le juge entérine l'accord et prononce le divorce.

2. Un accord partiel a été dégagé. Les parties doivent préciser dans la requête introductive d'instance les points d'accord et de désaccord dégagés. Le juge propose aux parties de recourir à la médiation pour trouver une solution complète sur les effets de leur divorce. Après la médiation ou si ceux-ci la refusent, le juge fixe des audiences tant que les deux parties le demandent. Dès qu'une partie souhaite mettre un terme à la procédure, le juge entérine les accords dégagés. Pour le surplus, il ordonne les mesures nécessaires concernant la personne, les aliments et les biens des époux.

3. Over de mogelijke gevolgen van de echtscheiding hebben de echtgenoten op geen enkel punt enig akkoord bereikt. Dat geval kan zich zowel voordoen wanneer het verzoekschrift eenzijdig dan wel gezamenlijk werd ingediend. In dat geval zal de rechter de partijen voorstellen om een beroep op bemiddeling te doen en verder neemt hij de procedure over die voor het gedeeltelijk akkoord van toepassing is.

In het raam van deze echtscheidingsprocedure kan dus een essentiële rol weggelegd zijn voor de bemiddeling. De procedure kan zoveel mogelijk vereenvoudigd worden en de echtscheiding kan zeer snel worden uitgesproken als de echtgenoten het onderling eens geraken. De problemen waarmee men thans wordt geconfronteerd en die te maken hebben met het aantonen van de schuld, zullen verdwijnen. Deze procedure zal efficiënt en in een constructieve sfeer verlopen.

Tot op het tijdstip waarop de echtscheiding wordt uitgesproken, staat het de echtgenoten vrij zich te verzoenen en hun vordering tot echtscheiding in te trekken.

Met het oog daarop, en om te voorkomen dat de echtgenoten worden ontmoedigd in hun pogingen om tot een vergelijk te komen, kan de uitspraak over de echtscheiding pas op het einde van de procedure plaatsvinden. Er wordt één enkel vonnis gewezen. Het is niet redelijk een echtscheiding uit te spreken zolang de daaruit voortvloeiende gevolgen juridisch niet uitgeklaard zijn.

Aangezien de schuld niet langer een directe band met de oorzaken of met de gevolgen op het vlak van het onderhoud vertoont, wordt de adviesbevoegdheid van het openbaar ministerie opgeheven. Bovendien wordt de bevoegdheid voor de problemen omtrent de persoon, het onderhoud en de goederen van de kinderen wier ouders gescheiden zijn, bij de jeugdrechter gelegd. Op die wijze worden dat vraagstukken die los van de echtscheidingsprocedure staan.

G. De kinderen

Wanneer ouders uit elkaar gaan, voelen kinderen zich maar al te vaak niet alleen het slachtoffer van, maar tevens verantwoordelijk voor de onenigheid tussen hun ouders. Wanneer in het raam van een echtscheidingsprocedure problemen rijzen omtrent de persoon, het onderhoud en de goederen van de kinderen, dan verwordt het kind daarbij, voor de echter die voor de echtscheidingsprocedure werd aangezocht, vaak tot een voorwerp van onderhandeling, tot een pressie- of zelfs tot een chantagemiddel. Dit wetsvoorstel heeft tot doel de kinderen uit de echtscheidingsprocedure te lichten en de jeugdrechter een exclusieve

3. Aucun accord n'a été dégagé quant aux effets du divorce. Ce cas de figure peut se présenter que la requête ait été introduite conjointement ou unilatéralement. Le juge va proposer aux parties de recourir à la médiation et reprend la même procédure que pour l'accord partiel.

La médiation pourra donc avoir un rôle essentiel dans le cadre de cette nouvelle procédure en divorce. La procédure pourra être simplifiée au maximum et le divorce pourra être prononcé très rapidement si les époux dégagent un accord. Les problèmes rencontrés actuellement liés à la preuve de la faute disparaîtront. Cette procédure devra être efficace et constructive.

Jusqu'au prononcé du divorce, les époux sont libres de se réconcilier et de retirer leur demande en divorce.

A cette fin et pour éviter de démotiver les époux dans la recherche du compromis, le prononcé du divorce ne peut intervenir qu'en fin de procédure. Un seul jugement sera prononcé. Il n'est pas raisonnable de prononcer un divorce dans un vide juridique des effets qui en découlent.

La compétence d'avis du ministère public est supprimée, la faute n'étant plus directement liée aux causes ou aux effets alimentaires du divorce. De plus, concernant les problèmes relatifs à la personne, aux aliments et aux biens des enfants dont les parents se séparent, la compétence est transférée au juge de la jeunesse et devient donc un problème indépendant de la procédure en divorce.

G. Les enfants

Trop souvent, lorsque les parents se séparent, les enfants se sentent à la fois victimes mais aussi responsables de la mésentente entre leurs parents. Lorsque les problèmes relatifs à la personne, aux aliments et aux biens des enfants surviennent dans le cadre d'une procédure en divorce, l'enfant devient un objet de négociation, un moyen de pression, voire un moyen de chantage devant le juge saisi du divorce. Cette proposition de loi a pour objectif de soustraire les enfants de la procédure en divorce et d'attribuer au juge de la jeunesse une compétence exclusive concernant la personne, les aliments et les biens des enfants dont les

bevoegdheid toe te kennen inzake de persoon, het onderhoud en de goederen van de kinderen wier ouders gescheiden zijn. Als zij voor de jeugdrechter moeten verschijnen, zullen de ouders er sneller toe komen hun meningsverschillen even opzij te zetten om zich uitsluitend – in het belang van het kind zelf – met de bewaring van en de uitkering tot onderhoud voor hun kinderen bezig te houden.

Het wetsvoorstel strekt tevens tot het instellen van een gelijke behandeling tussen kinderen die met een echtscheiding worden geconfronteerd, ongeacht het feit dat hun ouders gehuwd zijn, een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd dan wel met een andere partner samenleven, hetzij in concubinaat, hetzij alsof zij een verklaring van wettelijke samenwoning hadden afgelegd. In alle voormelde gevallen behoort het kind te worden beschermd en moeten zijn rechten worden geëerbiedigd.

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Art. 2

Dit artikel stelt het principe van de echtscheiding op enige grond, met name op grond van duurzame ontwrichting, die dan ook wordt omschreven.

De ontwrichting van de band tussen de echtgenoten impliceert dat tussen de echtgenoten een situatie is ontstaan die de voortzetting van hun leven in gemeenschap niet langer mogelijk maakt. Om die ontwrichting aan te tonen, kunnen feiten in aanmerking worden genomen die zich tijdens het huwelijk hebben voorgedaan, maar het is de feitelijke, thans bestaande toestand die daarbij de doorslag geeft. Het aantonen van een tijdens het huwelijk gemaakte fout, vormt niet langer een voorwaarde die voor een vordering tot echtscheiding vervuld moet zijn: uit de praktijk is immers gebleken dat het begrip «fout» niet langer spoorde met de wijze waarop mensen in het echte leven met elkaar omgingen, noch met een aantal noodzakelijke procedurele vormvereisten.

De ontwrichting moet duurzaam zijn. Dat duurzame karakter impliceert dat, aan de hand van de feitelijke situatie zoals die zich tussen de echtgenoten momenteel voordoet en in het verleden heeft voorgedaan, een prognose voor de toekomst wordt gemaakt op grond waarvan het niet in de lijn der verwachtingen ligt dat beide echtgenoten opnieuw normale echtelijke betrekkingen met elkaar zullen aanknopen. Gelet evenwel op het feit dat die prognose ook onjuist kan blijken, is het elk van beide echtgenoten toegestaan om, tot op het tijdstip waarop het vonnis wordt gewezen, zijn vordering tot echtscheiding in te trekken.

parents sont séparés. Les parents devant le juge de la jeunesse pourront plus facilement mettre de côté leur mésentente pour s'occuper uniquement de la garde et de la pension alimentaire de leurs enfants, dans son intérêt.

La proposition de loi vise aussi à établir une égalité des enfants confrontés à la séparation de leurs parents, que ceux-ci soient mariés, qu'ils aient fait une déclaration de cohabitation légale ou qu'ils aient vécu soit maritalement soit comme s'ils avaient fait une déclaration de cohabitation légale. L'enfant, dans toutes ces situations doit être protégé, ses droits doivent être respectés.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art. 2

Cet article pose le principe du divorce pour cause unique, à savoir le divorce pour cause de désunion irrémédiable. Une définition de la désunion irrémédiable est donnée.

La désunion des époux sous-entend une situation survenue entre les époux rendant impossible la poursuite de leur vie commune. Les faits survenus au moment du mariage qui ont impliqué la désunion peuvent être pris en compte pour la prouver mais c'est la situation de fait présente qui est déterminante. La faute survenue pendant le mariage n'est plus une condition à la demande en divorce, la pratique ayant démontré l'adéquation de la notion de faute avec les réalités humaines et les nécessités procédurales.

La désunion doit être irrémédiable. Ce caractère de la désunion implique une projection dans l'avenir sur base de la situation de fait passée et présente qui s'est déroulée entre les époux : on ne doit pas s'attendre au rétablissement de relations conjugales normales. Cependant, cette projection n'étant pas infaillible, il est permis à chacun des époux de retirer sa demande jusqu'au moment du prononcé du jugement.

Art. 3

De vordering tot echtscheiding kan bij gezamenlijk of eenzijdig verzoekschrift worden ingesteld.

Wordt de echtscheiding bij eenzijdig verzoekschrift ingeleid, dan moet de verzoeker het bewijs leveren dat het huwelijk duurzaam is ontworcht. Het artikel voorziet in een aantal onweerlegbare vermoedens van duurzame ontwrichting op basis van objectief vaststelbare feitelijke situaties. Elk van de echtgenoten kan die duurzame ontwrichting evenwel ook aantonen op grond van subjectieve elementen die in aanmerking kunnen komen als elementen die wijzen op het duurzame karakter van de ontwrichting.

Tijdens de hele duur van de procedure, kunnen de echtgenoten hun vordering intrekken.

Art. 4

Het artikel voorziet in de vertegenwoordiging van wilsonbekwame personen. Door te voorzien in de mogelijkheid om zich te laten vertegenwoordigen, wenst de wetgever, in het verlengde van de vigerende bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, af te wijken van het principe dat stelt dat de echtgenoten – gelet op het persoonlijke karakter van de procedure – tijdens de hele duur van de verzoek- en verweerprocedure – wilsbekwaam moeten zijn.

Het artikel heeft betrekking op geesteszieken, wanneer hun toestand hen niet in staat stelt uiting te geven aan hun wil. Daarnaast slaat het artikel ook op personen die bijvoorbeeld in het ziekenhuis zijn opgenomen en niet over de vereiste geestelijke helderheid beschikken om hun wil te kennen te geven (zoals iemand die in coma ligt). De bij de wet van 18 juli 1991 ingestelde voorlopig bewindvoerder mag de echtgenoten tijdens een echtscheidingsprocedure niet vertegenwoordigen: hij is immers uitsluitend bevoegd voor aangelegenheden die betrekking hebben op het vermogen (G. Closset-Marchal, «La protection des biens des malades mentaux : aspects de droit judiciaire», in *Protection des malades mentaux et capacité des majeurs : le droit belge après la réforme*, Kluwer, juridische uitgaven, Diegem, 1996).

Art. 5 en 6

Deze artikelen voorzien in de opheffing van de hoofdstukken en de artikelen die de procedures inzake de feitelijke scheiding van meer dan twee jaar en inzake de onderlinge toestemming regelen en die voortaan worden vervangen door de scheiding op grond van duurzame ontwrichting.

Art. 3

La demande en divorce peut être introduite par requête conjointe ou par requête unilatérale.

Lorsque le divorce est introduit par une requête unilatérale, le demandeur doit apporter la preuve de la désunion irrémédiable. L'article prévoit des présomptions irréfragables de désunion irrémédiable sur base de situations de fait objectives. Cependant, chacun des époux peut apporter la preuve de la désunion irrémédiable sur base d'éléments subjectifs qui peuvent être pris en compte en tant qu'indication du caractère irrémédiable de la désunion.

Pendant toute la durée de la procédure, les époux peuvent retirer leur demande.

Art. 4

L'article prévoit que les personnes incapables de manifester leur volonté sont représentées. Par cette possibilité de représentation, le législateur, dans la continuité du Code civil actuel, souhaite déroger au principe selon lequel les époux, en raison du caractère personnel de l'action, doivent être capables, tout au long de la procédure en demande et en défense.

L'article vise les personnes malades mentales lorsque cet état ne leur permet pas de manifester leur volonté, mais il vise aussi, les personnes qui sont par exemple hospitalisées et qui ne disposent pas de la lucidité nécessaire pour faire part de leur volonté, comme par exemple, une personne qui se trouve dans le coma. L'administrateur provisoire de la loi du 18 juillet 1991 ne peut pas représenter l'époux dans une action en divorce, n'étant compétent que pour les seules matières patrimoniales. (G. Closset-Marchal, «La protection des biens des malades mentaux : aspects de droit judiciaire», in *Protection des malades mentaux et capacité des majeurs : le droit belge après la réforme*, Kluwer, Editions juridiques belges, Diegem, 1996.)

Art. 5 et 6

Ces articles abrogent les chapitres et les articles organisant les régimes de la séparation de fait de plus de deux ans et du consentement mutuel qui sont désormais remplacés par le divorce pour cause de désunion irrémédiable.

Art. 7

De verwijzingen naar de schuld van de gestrafte echtgenoot worden geschrapt.

Dit artikel heeft betrekking op schenkingen tussen echtgenoten. Het principe naar luid waarvan – behoudens een andersoortige bepaling – alle giften tussen echtgenoten verworven blijven, wordt als zodanig gesteld. Dit artikel slaat evenwel niet op de voordelen voortvloeiend uit de gehele of gedeeltelijke toewijzing van de gemeenschap aan een van beide echtgenoten (Cass., 29 oktober 1874, *Pas.*, 1875, blz.7).

Art. 8

Het nieuwe artikel 300 van het Burgerlijk Wetboek regelt de betaling van de uitkering tot onderhoud.

De uitkering tot onderhoud die na de echtscheiding verschuldigd is, speelt in op een voor het onderhoud in te bouwen overgangsfase, die gepaard gaat met de tussen de echtgenoten ontstane breuk. Tijdens hun huwelijk hebben de echtgenoten bepaald hoe zij hun wederzijdse bijdrage zouden leveren om in de elementaire behoeften van het huishouden te voorzien. Die tijdens het huwelijk gegroeide situatie van wederzijdse afhankelijkheid kan niet worden afgebroken zonder een overgangsfase in te bouwen.

Ongeacht de redenen die aan de vordering tot echtscheiding ten grondslag lagen, is de uitkering tot onderhoud economische steun die wordt toegekend aan de echtgenoot die niet over voldoende inkomsten beschikt en er redelijkerwijs evenmin kan verwerven.

Al te vaak evenwel loopt het bedrag van de uitkering tot onderhoud zo hoog op, dat het de uitkeringsgerechtigde afremt in zijn pogingen om opnieuw beroepsmatig aan de slag te gaan. De uitkeringsgerechtigde krijgt aldus een soort sociale bescherming terwijl hij er integendeel zou moeten toe worden aangespoord om zich op dat vlak onafhankelijk op te stellen zodat hij het heft opnieuw in eigen handen kan nemen. Men moet voorkomen dat de uitkeringsplichtige minder moeite gaat doen om – gelet op de omvang van de verschuldigde uitkering tot onderhoud – pogingen te ondernemen om inkomsten te verwerven. Daarom kan de rechter het bedrag van de uitkering en de looptijd ervan moduleren teneinde te voorkomen dat een van de echtgenoten na de echtscheiding en tot op het einde van zijn dagen in een afhankelijkheidspositie blijft zitten. De rechter kan de uitkering tot onderhoud in de tijd beperken zo men er geredelijk kan van uitgaan dat de uitkeringsgerechtigde, na afloop van die

Art. 7

Les références à la culpabilité de l'époux pénalisé sont supprimées.

Cet article concerne les donations entre époux. Le principe selon lequel tous les dons restent acquis entre époux, sauf disposition contraire est érigé. Toutefois, cet article ne concerne pas les avantages résultant de l'attribution totale ou partielle de la communauté à l'un des époux. (Cass., 29 octobre 1874, *Pas.*, 1875, p.7)

Art. 8

Le nouvel article 300 du Code civil règle le régime de la pension alimentaire.

La pension après le divorce correspond à une phase transitoire de nature alimentaire accompagnant la rupture entre les époux. Durant leur mariage, les époux ont fixé les modalités de leur contribution réciproque afin de répondre aux besoins élémentaires du ménage. Cette situation de dépendance matérielle réciproque qui s'est développée durant le mariage ne peut être rompue sans phase transitoire.

Indépendamment des causes pour lesquelles la demande en divorce a été formulée, la pension alimentaire est un soutien économique accordé à l'époux qui ne dispose pas de revenus suffisants ni ne peut raisonnablement en acquérir.

Cependant, trop souvent, l'ampleur du montant de la pension alimentaire est un frein à la réinsertion professionnelle du créancier d'aliments. Le créancier d'aliments se voit doter d'une sorte de protection sociale alors qu'au contraire, il devrait être stimulé à retrouver une autonomie lui permettant de reprendre en charge le cours de sa vie. Il convient d'éviter que le débiteur de la pension alimentaire perde l'envie de chercher à acquérir des revenus à cause du montant de la pension. C'est la raison pour laquelle le juge pourra modaliser la montant et la durée de la pension alimentaire pour éviter la situation de dépendance d'un époux après le divorce jusqu'à la fin de sa vie. Le juge pourra limiter le paiement de la pension dans le temps s'il est raisonnable de prévoir qu'à l'échéance de cette période, le créancier d'aliments pourra pourvoir à ses besoins. La durée de la pension alimentaire pourra être prorogée par le juge à la demande du bénéficiaire d'aliments. La limitation dans le temps de la pension ali-

periode, in zijn behoeften zal kunnen voorzien. Op verzoek van de uitkeringsgerechtigde zal de rechter de looptijd van de onderhoudsplicht kunnen verlengen. Het feit de onderhoudsplicht in de tijd te beperken, draagt ertoe bij dat de kapitalisatie eenvoudiger verloopt. Op die manier voorkomt men dat de gewezen echtgenoten elkaar na de echtscheiding nog hoeven te ontmoeten.

De redelijkheid gebiedt evenwel in een aantal criteria te voorzien teneinde dat principe van de herinschakeling in het beroepscircuit op een soepele manier aan elk individueel geval aan te passen. Voor sommige personen is het immers bepaald moeilijk of zelfs onmogelijk om opnieuw werk te vinden.

Daarbij kan men denken aan de echtgenoot die, gelet op zijn leeftijd of op zijn gezondheidstoestand, nooit meer een plaats op de arbeidsmarkt zal kunnen vinden.

Hoelang de echtgenoten hebben samengeleefd, is een belangrijk criterium waarmee men daarbij rekening moet houden: hoe langer men gehuwd is, hoe sterker immers de economische afhankelijkheid die tussen de echtgenoten is ontstaan.

In een aantal gevallen kan de opgenomen last voor de opvoeding van de kinderen als een hinderpaal worden beschouwd die een herinschakeling in het beroepscircuit in de weg staat. De echtgenoot die de uit het echtpaar geboren kinderen opvoedt, moet kunnen rekenen op de economische steun van zijn gewezen echtgenoot.

De uitkering tot onderhoud is een recht dat wederzijds voor elk van beide echtgenoten moet spelen. Daarbij behoort de thans geldende toestand in aanmerking te worden genomen. Men moet rekening houden met de behoeften, goederen en inkomsten die beide echtgenoten momenteel hebben teneinde de mogelijkheden in te schatten waarover een van beide echtgenoten beschikt om een uitkering tot onderhoud te betalen, maar tevens om te bekijken of de andere zo'n uitkering wel echt nodig heeft. De economische nood van de ene zal pas kunnen worden gelenigd als de andere over voldoende goederen en inkomsten beschikt. In dat verband is het zaak te streven naar een evenwicht tussen draagkracht en noodzaak.

Het bedrag van de uitkering tot onderhoud mag in geen geval hoger liggen dan een derde van de inkomsten van de uitkeringsplichtige echtgenoot.

Het bedrag van de uitkering tot onderhoud moet worden vastgesteld vóór de echtscheiding is uitgesproken. Het gaat niet aan te bepalen dat de rechter de echtscheiding zou kunnen uitspreken wanneer de daarbij geldende bijkomende bepalingen juridisch niet zouden zijn uitgeklaard.

mentaire contribue à simplifier la capitalisation. Cette dernière permet d'éviter les contacts après le divorce entre les ex-conjoints.

Toutefois, il est raisonnable de prévoir des critères afin d'adapter avec souplesse le principe de réinsertion économique aux cas d'espèce. En effet, pour certaines personnes, retrouver du travail est devenu difficile, voire même impossible.

On peut penser, par exemple au conjoint qui, en raison de son âge ou encore de son état de santé, ne pourra retrouver une place sur le marché de l'emploi.

La durée de la vie commune des époux est un paramètre important à prendre en compte si l'on considère que la durée du mariage renforce l'importance de la dépendance économique née entre les époux.

La charge éducative des enfants peut être considérée, dans certaines situations, comme un obstacle à une réinsertion économique. L'époux qui élève les enfants nés du couple doit pouvoir compter sur le soutien économique de son ancien époux.

La pension alimentaire est un droit réciproque des époux. C'est la situation présente qui doit être prise en considération. Il faut tenir compte des besoins, des biens et des revenus actuels des deux époux afin d'évaluer la capacité d'un des conjoints au paiement d'une pension alimentaire mais aussi la nécessité de l'autre conjoint à en recevoir une. Le besoin économique de l'un ne pourra être satisfait que si l'autre dispose des biens et des revenus suffisants. C'est un équilibre entre capacité et nécessité qu'il faut obtenir.

Le montant de la pension alimentaire ne peut en aucun cas excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur de la pension.

La pension alimentaire doit être fixée avant le prononcé du divorce. Il n'est pas raisonnable de prévoir que le juge puisse prononcer le divorce dans un vide juridique des dispositions accessoires.

Een herziening van de rechterlijke beslissing inzake de onderhoudsplicht hangt af van het optreden van nieuwe omstandigheden of feiten.

Er is voorzien in een aantal gronden die het uitkeringsrecht doen vervallen. De echtgenoot die zich schuldig heeft gemaakt aan gewelddaden, mishandeling en zware beledigingen of die onwaardig is om te erven, kan geen levensonderhoud genieten. Men schrapt het recht op een vergoeding, zonder daarbij evenwel een verplichting tot het betalen van de uitkering in te stellen. Evenzo neemt de onderhoudsplicht een einde wanneer de uitkeringsgerechtigde hertrouwt, wettelijk geregistreerd gaat samenwonen of ongehuwd met een andere partner gaat samenwonen.

Teneinde te voorkomen dat de echtgenoten elkaar onderling onder druk zetten om tot een minnelijke regeling te komen, staat de wetgever de echtgenoten niet toe om te verzaken aan het alimentatierecht.

Art. 9

De compenserende vergoeding strekt ertoe de morele of eventuele sociale schade te vergoeden die een van beide echtgenoten door de echtscheiding heeft geleden.

De rechter kan een compenserende vergoeding toekennen aan de echtgenoot aan wie uit een sociaal oogpunt schade berokkend werd omdat hij niet langer dezelfde levensstandaard kan aanhouden als tijdens de periode waarin beide echtgenoten samenleefden. De situaties zijn immers legio waarbij bepaalde personen die jarenlang sociale contacten in een bepaalde kring hadden, als gevolg van een echtscheiding hun levensstandaard of voormelde contacten niet langer kunnen aanhouden.

De rechter kan ook nog een compenserende vergoeding toekennen aan de echtgenoot die morele schade heeft geleden door de wijze waarop zijn echtgenoot zich tijdens de periode waarin ze samenleefden, heeft gedragen. De echtgenoot die zich niet langer houdt aan de huwelijksgelieerde verplichtingen waartoe hij zich had verbonden, moet die schade kunnen herstellen. Gewelddaden, mishandeling, zware beledigingen en overspel die dateren uit de periode waarin beide echtgenoten samenleefden, kan de rechter als grond in aanmerking nemen om een van beide echtgenoten een compenserende vergoeding toe te kennen. Overspel dat na de indiening van de vordering tot echtscheiding werd gepleegd, kan evenwel nooit de toekenning van een compenserende vergoeding rechtvaardigen.

La révision de la décision judiciaire relative aux aliments est subordonnée à la survenance de circonstances ou de faits nouveaux.

Certaines causes de déchéance à la pension alimentaire sont prévues. L'époux qui s'est rendu coupable d'excès, sévices, injures graves ou qui est indigne de succéder ne pourra obtenir de pension alimentaire. On supprime le droit à une pension sans pour autant créer une obligation au paiement de la pension. De même, l'obligation de verser des aliments prend fin lorsque le créancier d'aliments se remarie, lorsqu'il a fait une déclaration de cohabitation légale ou s'il vit avec un autre conjoint.

Afin d'éviter les moyens de pressions entre les époux dans le cadre d'un accord consensuel, le législateur n'autorise pas les époux à renoncer au droit à une pension alimentaire.

Art. 9

L'indemnité compensatoire est destinée à compenser le préjudice moral ou social éventuel subi par l'un des époux en raison du divorce.

Le juge peut accorder une indemnité compensatoire à l'époux qui subirait un dommage social parcequ'il ne peut maintenir le niveau de vie qu'il avait pendant leur vie commune. En effet, dans de nombreuses situations, certaines personnes qui, pendant des années, ont entretenu des relations sociales dans un milieu ne peuvent conserver leur niveau de vie et ces relations suite à un divorce.

Le juge pourrait encore accorder une indemnité compensatoire à l'époux, qui a subi un dommage moral en raison du comportement de son époux pendant leur vie commune. L'époux qui a rompu les obligations liées au mariage auxquelles il s'était engagé, doit pouvoir réparer ce préjudice. Les excès, sévices, injures graves, l'adultère pendant leur vie commune peuvent être l'objet de la motivation du juge qui accorde l'indemnité à un époux. Cependant, l'adultère qui a été commis après l'introduction de la demande en divorce ne peut justifier l'indemnité compensatoire.

De duur van het leven in gemeenschap is een element waarmee de rechter rekening kan houden bij het vaststellen van het bedrag van de uitkering tot onderhoud.

Art. 10

De partijen kunnen zelf afspreken hoe ze de alimentatievergoeding en de compenserende vergoeding concreet zullen invullen.

De echtgenoten moeten ertoe worden aangespoord tot een consensus te komen zo die haalbaar is. Zij moeten voor hun verantwoordelijkheden worden gesteld en het heft in eigen handen nemen.

Art. 11

Dit artikel strekt ertoe een aantal artikelen uit het Burgerlijk Wetboek met het nieuwe artikel 1253*novies* van het Gerechtelijk Wetboek te laten overeenstemmen.

Art. 12

Het betreft hier een terminologische wijziging die voortvloeit uit de wet van 30 juni 1994.

Art. 13

Gelet op de schrapping van de procedure inzake de feitelijke scheiding, worden, gelijklopend daarmee, de artikelen 306, 307 en 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek opgeheven

Art. 14 en 15

De artikelen met betrekking tot de echtscheiding zijn toepasselijk op de procedure inzake de scheiding van tafel en bed. Die procedure wordt behouden omdat ze inspeelt op de vraag van een aantal echtparen die niet uit de echt wensen te scheiden op grond van hun geloofsovertuiging.

Art. 16

Dit artikel strekt ertoe een aantal artikelen uit het Burgerlijk Wetboek met het nieuwe artikel 1253*novies* van het Gerechtelijk Wetboek te laten overeenstemmen

La durée de la vie commune est un élément qui peut être pris en considération par le juge qui fixe le montant de l'indemnité.

Art. 10

Les parties peuvent conclure une convention afin d'organiser elles-mêmes les modalités relatives à la pension alimentaire et à l'indemnité compensatoire.

Il faut encourager les époux à trouver un consentement lorsque celui-ci peut être dégagé. Ils doivent être responsabilisés et doivent prendre en charge leur situation.

Art. 11

Cet article établit une concordance des articles du Code civil au regard du nouvel article 1253*novies* du Code judiciaire.

Art. 12

Cette modification est une modification terminologique, corollaire de la loi du 30 juin 1994.

Art. 13

Les articles 306, 307 et 307*bis* du Code civil sont abrogés étant entendu que le régime de la séparation de fait a été également abrogé.

Art. 14 et 15

Les articles concernant le divorce sont applicables au régime de la séparation de corps. Le régime de la séparation de corps est maintenu car il répond à la demande des couples qui ne souhaitent pas divorcer en raison de leurs convictions religieuses.

Art. 16

Cet article établit une concordance des articles du Code civil au regard du nouvel article 1253*novies* du Code judiciaire.

Art. 17

Naar analogie van de regeling die op het vlak van de uitkering tot onderhoud na een echtscheiding geldt, wordt ook voor samenwonenden in een onderhoudsplicht voorzien. In het raam van een duurzame relatie – en ongeacht of die relatie tussen gehuwden dan wel tussen wettelijk samenwonenden is ontstaan – moeten de partners, wanneer ze scheiden, hun verantwoordelijkheid ten opzichte van elkaar opnemen. Is tijdens de periode waarin beide partners samenleefden een situatie van wederzijdse materiële afhankelijkheid gegroeid, dan mag die niet worden afgebroken zonder dat een overgangsperiode wordt ingebouwd. De uitkering tot onderhoud vormt een economische steun die wordt toegekend aan de partner die niet over voldoende inkomsten beschikt en er redelijkerwijs evenmin kan verwerven.

Art. 18

Dit artikel strekt ertoe het Gerechtelijk Wetboek aan te passen aan de nieuwe grond tot echtscheiding waarin het Gerechtelijk Wetboek voorziet.

Art. 19

Overspel vormt niet langer een grond tot echtscheiding. Het artikel van het Gerechtelijk Wetboek dat handelt over het door de deurwaarder vastgestelde overspel wordt aangepast aan dit wetsvoorstel.

Art. 20

Voortaan kan de jeugdrechter worden aangezocht voor problemen inzake de persoon, het onderhoud en de goederen van de kinderen wier ouders gescheiden zijn, en ongeacht het feit of die ouders gehuwd zijn, een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd, dan wel met een andere partner samenleven, hetzij in concubinaat, hetzij alsof ze een verklaring van wettelijke samenwoning hadden afgelegd.

Dit artikel neemt gedeeltelijk het vroegere artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek over dat de bevoegdheden regelt van de voorzitter van de rechtbank die in kort geding uitspraak doet over een echtscheidingsprocedure ingesteld op grond van bepaalde feiten.

Het kind zal kunnen worden gehoord op grond van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek.

De procureur des Konings zal actief kunnen deelnemen aan de procedure door een opsporingsonderzoek te laten uitvoeren.

Art. 17

Par analogie avec le régime de la pension alimentaire après divorce, une obligation alimentaire est prévue pour les cohabitants. Dans le cadre d'une relation durable, que celle-ci soit née du mariage ou de la cohabitation légale, les partenaires doivent être responsables l'un envers l'autre lors de leur séparation. Lorsqu'une situation de dépendance matérielle réciproque s'est développée durant la vie commune des partenaires, elle ne peut être rompue sans phase transitoire. La pension alimentaire est un soutien économique accordé au partenaire qui ne dispose pas de revenus suffisants ni ne peut raisonnablement en acquérir.

Art. 18

Cet article vise à adapter le Code judiciaire à la nouvelle cause de divorce prévue par le Code civil.

Art. 19

L'adultère n'est plus une cause de divorce. L'article du Code judiciaire concernant le constat d'adultère par huissier de justice est adapté à la présente proposition de loi.

Art. 20

Le juge de la jeunesse sera désormais compétent pour connaître des problèmes relatifs à la personne, aux aliments et aux biens des enfants dont les parents se séparent que ceux-ci soient mariés, qu'ils aient fait une déclaration de cohabitation légale ou qu'ils aient vécu soit maritalement soit comme s'ils avaient fait une déclaration de cohabitation légale.

Cet article reprend en partie l'ancien article 1280 du Code judiciaire réglant les compétences du président du tribunal statuant en référé dans le cadre d'une action en divorce pour cause déterminée.

L'enfant pourra être entendu sur base de l'article 931 du Code judiciaire.

Le procureur du Roi pourra prendre part activement à la procédure en procédant à une information.

Als de partijen een akkoord bereiken, zal die overeenkomst kunnen worden bekrachtigd door de jeugdrechtbank indien die van oordeel is dat ze het belang van het kind dient.

In het kader van die procedure zullen de beslissingen slechts kunnen worden gewijzigd in geval zich een aanzienlijke wijziging voordoet in de situatie van de partijen of van de kinderen. Dankzij die procedure kan worden voorkomen dat nadelige voorlopige maatregelen worden genomen in de loop van de echtscheidingsprocedure, die soms reeds bij de uitspraak van het vonnis worden gewijzigd. Het kind zal zich dus niet meer een eerste maal moeten aanpassen en nadien met een nieuwe wijziging worden geconfronteerd, en de door de jeugdrechter uitgesproken of bekrachtigde maatregelen zullen blijvend zijn.

Art. 21

Wijziging van het opschrift van het hoofdstuk.

Art. 22

Dit artikel berust op het vroegere artikel 1287 dat de echtscheiding door onderlinge toestemming regelde.

De voorgestelde nieuwe procedure beoogt de onderlinge toestemming op te nemen in alle echtscheidingsprocedures. De toestemming van de echtgenoten moet in acht worden genomen als ze tot een overeenkomst kunnen komen. In tegenstelling tot de huidige procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming hoeven de echtgenoten het echter niet volledig eens te zijn over de gevolgen van de echtscheiding voordat ze hun vordering tot echtscheiding indienen.

Dit artikel strekt ertoe de echtgenoten verantwoordelijkheidszin bij te brengen en ze aan te sporen om het eens te worden. Het is echter niet redelijk te eisen dat de echtgenoten over alle geschilpunten tot een overeenkomst komen op een ogenblik waarop ze het niet meer met elkaar kunnen vinden. In geval van onenigheid zal de rechter de zaak in handen nemen in zich meer bepaald buigen over de punten van onenigheid.

De bemiddeling kan een grote rol spelen in dit nieuwe type van procedure als de echtgenoten van goede wil zijn en ze wensen dat de echtscheiding zo spoedig mogelijk wordt uitgesproken. De bemiddeling mag weliswaar niet aan de partijen worden opgelegd. Daarom stelt de rechter aan de partijen voor zich eerst te wenden tot een echtscheidingsbemiddelaar. Ingeval een van de partijen weigert, wordt de procedure voortgezet.

Lorsque les parties trouvent un accord, cette convention pourra être homologuée par le tribunal de la jeunesse si celui-ci la considère conforme à l'intérêt de l'enfant.

Dans le cadre de cette procédure, les décisions ne pourront être modifiées qu'en cas de modification sensible des parties ou des enfants. Cette procédure évitera l'inconvénient des mesures provisoires organisées pendant l'instance en divorce qui sont parfois modifiées dès le prononcé du jugement. L'enfant ne devra donc plus s'adapter une première fois pour subir à nouveau un autre changement, les mesures prononcées ou homologuées par le juge de la jeunesse auront un caractère de permanence.

Art. 21

Modification de l'intitulé du chapitre.

Art. 22

Cet article a pour base l'ancien article 1287 organisant l'ancien divorce par consentement mutuel.

La nouvelle procédure proposée vise à intégrer, au sein de toutes les procédures en divorce, le consentement mutuel. Le consentement des époux doit être respecté lorsqu'un accord peut être dégagé entre eux. Cependant, à l'inverse de la procédure actuelle du divorce par consentement mutuel, les époux ne doivent pas trouver préalablement à leur demande en divorce, un accord complet quant aux effets du divorce.

Cet article vise à responsabiliser les époux, à les stimuler à s'accorder. Cependant, il n'est pas raisonnable d'exiger que les époux trouvent un accord sur l'ensemble de leurs différends à un moment où précisément, ils ne s'entendent plus. C'est en cas de désaccord et sur les points de désaccord que le juge prendra le relais.

La médiation peut avoir un grand rôle dans ce nouveau type de procédure lorsque les époux sont de bonne volonté et qu'ils souhaitent que le prononcé du divorce intervienne le plus rapidement possible. Cependant, la médiation ne peut être imposée aux parties. C'est pourquoi le juge propose aux parties de s'adresser d'abord à un médiateur en matière de séparation. En cas de refus d'une des parties, la procédure suit son cours.

Art. 23

De echtscheidingprocedure wordt ingeleid bij verzoekschrift. Daardoor kan de procedure worden vereenvoudigd en aangepast aan de praktische eisen. De dagvaarding bij wege van een deurwaardersexploot is geen geschikte werkwijze om een van de echtgenoten in kennis te stellen van de beslissing van zijn partner om bij de rechtbank een vordering tot echtscheiding in te dienen.

Het eenzijdig verzoekschrift wordt neergelegd ter griffie van de bevoegde rechtbank volgens de gewone regels van het Gerechtelijk Wetboek. In geval van gezamenlijk verzoekschrift kunnen de echtgenoten kiezen voor welke rechtbank zij de zaak aanhangig zullen maken.

Teneinde de rechtbank en de procureur des Konings in te lichten over het bestaan van de kinderen voor wie een ouder eventueel een uitkering tot onderhoud dient te betalen, moeten de echtgenoten in het verzoekschrift de identiteit vermelden van de gemeenschappelijke kinderen maar ook die van de kinderen van wie de afstamming van de ene of de andere van de echtgenoten vaststaat.

Art. 24

Dit artikel regelt de inleiding van de procedure tot echtscheiding bij verzoekschrift. Die heeft alleen betrekking op de vordering tot echtscheiding, los van het al dan niet bestaan van een akkoord over de gevolgen van de echtscheiding.

Indien het verzoekschrift door beide echtgenoten gezamenlijk wordt ingediend, bevestigen zij dat de ontwrichting duurzaam is. Als de echtgenoten geen volledige overeenkomst hebben gesloten over alle gevolgen van de echtscheiding, sommen zij in het verzoekschrift de punten op waarover ze het eens zijn en die waarover geen eensgezindheid bestaat. Elk van de echtgenoten kan in het verzoekschrift zijn eisen vermelden betreffende de voorlopige maatregelen en zij kunnen bepalen dat de zaak wordt verwezen naar de rechter in kort geding om over die maatregelen een beslissing te nemen.

Wat de bijlagen bij het verzoekschrift betreft, preciseert het artikel de inhoud en het aantal ervan alsmede het aantal vereiste handtekeningen.

Indien het verzoekschrift eenzijdig is, dat wil zeggen als er geen akkoord bestaat over de duurzame ontwrichting, moet het verzoekschrift een omstandige beschrijving bevatten van de feiten die volgens de verzoeker tot een duurzame ontwrichting tussen de echtgenoten hebben geleid.

Art. 23

La procédure en divorce est introduite par voie de requête. Ce procédé permet de simplifier la procédure et de s'adapter aux nécessités pratiques. En effet, la citation par exploit d'huissier n'est pas un procédé approprié à la réception par un des époux de la décision prise par son conjoint d'introduire en justice une demande en divorce.

La requête unilatérale est déposée au greffe du tribunal compétent selon les règles ordinaires du Code judiciaire. Par contre, en cas de requête conjointe les époux peuvent choisir le tribunal qu'ils saisiront de l'affaire.

Afin d'informer le tribunal et le procureur du Roi de l'existence des enfants pour lesquels un parent doit éventuellement verser une pension alimentaire, les époux doivent mentionner dans la requête l'identité des enfants communs mais aussi des enfants dont la filiation de l'un ou l'autre des conjoints est établie.

Art. 24

Cet article organise l'introduction de la procédure en divorce par voie de requête. Celle-ci ne porte que sur l'action en divorce indépendamment de l'existence ou non d'un accord sur les effets du divorce.

Lorsque la requête est introduite conjointement par les deux époux, ceux-ci réaffirment que la désunion est irrémédiable. Lorsque les époux n'ont pas conclu un accord complet sur tous les effets du divorce, ils énumèrent dans la requête les points qui font et ceux qui ne font pas l'objet d'un accord entre les époux. Les époux peuvent chacun indiquer dans la requête leurs exigences concernant les mesures provisoires et ils peuvent prévoir de renvoyer l'affaire devant le juge des référés pour décider de ces mesures.

L'article spécifie, concernant les annexes à la requête, leur contenu, leur nombre et les signatures nécessaires.

Lorsque la requête est unilatérale, c'est à dire lorsqu'il n'existe aucun accord sur la désunion irrémédiable, la requête doit contenir une description détaillée des faits qui, selon le demandeur, ont conduit à une désunion irrémédiable entre les époux.

Het verzoekschrift wordt ingediend en behandeld volgens de normale procedure, overeenkomstig de regels van het Gerechtelijk Wetboek, waarbij gebruik zal worden gemaakt van korte debatten (artikel 735, van het Gerechtelijk Wetboek).

Art. 25

De vordering tot echtscheiding vervalt in geval van verzoening van de echtgenoten.

Art. 26

Aangezien dit wetsvoorstel één procedure en één echtscheidingsgrond invoert, moeten de bepalingen in verband met de vorderingen tot echtscheiding op grond van bepaalde feiten worden opgeheven.

Art. 27

Wijziging die de concordantie van het Gerechtelijk Wetboek beoogt als gevolg van de afschaffing van de verschillende echtscheidingsgronden.

Art. 28

Dit artikel brengt het Gerechtelijk Wetboek in overeenstemming met het nieuwe artikel 1253*novies* van hetzelfde Wetboek. Er wordt verwezen naar de toelichting bij het nieuwe artikel 1253*novies* dat door dit wetsvoorstel wordt ingevoegd.

Art. 29

Wijziging die de concordantie van het Gerechtelijk Wetboek beoogt als gevolg van de afschaffing van de verschillende echtscheidingsgronden.

Art. 30

Dit artikel past het huidige artikel 1282 aan aan de wijzigingen die vervat zijn in dit wetsvoorstel.

Art. 31, 32 en 33

Opheffing van verschillende bepalingen als gevolg van de afschaffing van de echtscheiding op grond van bepaalde feiten.

La requête est introduite et traitée selon la procédure normale conformément aux règles du Code judiciaire, étant entendu qu'il est fait usage des débats succincts (art. 735 C. jud).

Art. 25

En cas de réconciliation entre les époux, l'action en divorce est éteinte.

Art. 26

Une seule procédure et une seule cause de divorce étant instituées par la présente proposition de loi, il y a lieu d'abroger les dispositions relatives aux demandes en divorce sur base du divorce pour cause déterminée.

Art. 27

Modification visant à la concordance du Code judiciaire suite à la suppression des différentes causes de divorce.

Art. 28

Cet article établit une concordance du Code judiciaire au regard du nouvel article 1253*novies* du même Code. Voyez le commentaire du nouvel article 1253*novies* introduit par la présente proposition de loi.

Art. 29

Modification visant à la concordance du Code judiciaire suite à la suppression des différentes causes de divorce.

Art. 30

Cet article adapte l'actuel article 1282 aux modifications contenues dans la présente proposition de loi.

Art. 31, 32 et 33

Abrogation de plusieurs dispositions suite à la suppression du divorce pour cause déterminée.

Art. 34

Dit artikel regelt de procedure die moet worden gevolgd voor de rechter.

Nadat de vorderende echtgenoot het eenzijdig verzoekschrift heeft ingediend, zal hij door alle middelen het bewijs leveren van de duurzame ontwrichting, waarbij onderverstaan is dat artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek onweerlegbare vermoedens van duurzame ontwrichting organiseert. In geval van gezamenlijk verzoekschrift is de duurzame ontwrichting ondersteld.

Als de echtgenoten een volledige overeenkomst hebben gesloten over de gevolgen van de echtscheiding, dat wil zeggen dat de rechter zich over geen enkel aspect van de gevolgen van de echtscheiding nog dient uit te spreken en dat de echtgenoten over alle aspecten tot een vergelijk zijn gekomen, wordt de overeenkomst bekrachtigd door de rechter en wordt de echtscheiding uitgesproken «op de banken». Die procedure wordt toegepast op voorwaarde dat het verzoekschrift gezamenlijk is én dat de echtgenoten een volledig akkoord hebben gesloten.

Indien de partijen slechts een gedeeltelijk akkoord hebben gesloten of niet tot een akkoord zijn gekomen (ongeacht of het verzoekschrift gezamenlijk of eenzijdig is), moet de bemiddeling een belangrijke rol spelen indien de partijen ermee instemmen.

Er zullen data worden opgegeven om te verschijnen voor zover de beide partijen daarom verzoeken teneinde tot een zo ruim mogelijk vergelijk te komen. Indien de partijen of een ervan het niet meer nodig acht(en) een nieuwe datum van verschijning vast te stellen, bekrachtigt de rechter de overeenkomsten tussen de partijen en beveelt hij voor het overige de nodige maatregelen.

De rechter heeft een actieve rol in het zoeken naar een compromis.

De duur van de procedure zal afhangen van de houding van de partijen: indien spoedig een akkoord wordt bereikt, zal de procedure van zeer korte duur kunnen zijn.

De indieners van dit wetsvoorstel hechten zeer veel belang aan het tijdstip van de uitspraak van de echtscheiding, die pas op het einde van de procedure kan plaatsvinden als alle gevolgen van de echtscheiding geregeld zijn. Het is niet redelijk een echtscheiding uit te spreken in een rechtvacuüm over de gevolgen die eruit voortvloeien. Die overweging strookt met het streven van de indieners om de echtgenoten verantwoordelijkheidszin bij te brengen en ze aan te sporen zo mogelijk tot een vergelijk te komen. De echtscheiding snel verkrijgen kan een stimulans zijn om een billijk akkoord te vinden. Bovendien moeten de

Art. 34

Cet article organise la procédure à suivre devant le juge.

L'époux demandeur, après avoir introduit la requête unilatérale, apportera la preuve de la désunion irrémédiable par toute voie de droit étant entendu que l'article 230 du Code civil organise des présomptions irréfragables de désunion irrémédiable. Lorsque la requête est conjointe, la désunion irrémédiable est présumée.

Lorsque les époux ont conclu un accord complet sur les effets du divorce, c'est-à-dire lorsqu'il ne reste plus aucun élément relatif aux effets du divorce à faire trancher par le juge et que les époux ont trouvé un compromis sur tous ces éléments, alors, l'accord est entériné par le juge et le divorce est prononcé «sur les bancs». Cette procédure sera appliquée à la double condition que la requête est conjointe et que les époux ont conclu un accord complet.

Lorsque les parties n'ont conclu qu'un accord partiel ou n'ont pas trouvé d'accord (que la requête soit conjointe ou unilatérale), la médiation doit avoir un rôle central si les parties l'acceptent.

Des dates de comparutions seront données pour autant que les deux parties les demandent en vue de trouver le plus large compromis. Lorsqu'une des parties ou les deux n'estiment plus nécessaire de fixer une nouvelle date de comparution, le juge entérine les accords intervenus entre les parties et pour le surplus, il ordonne les mesures nécessaires.

Le juge est investi d'un rôle actif dans la recherche d'un compromis.

La durée de la procédure sera fonction de l'attitude des parties : si l'accord est trouvé rapidement, la procédure pourra être de très courte durée.

Les auteurs de la présente proposition de loi attachent une importance toute particulière au moment du prononcé du divorce. Celui-ci ne peut intervenir qu'en fin de procédure lorsque l'ensemble des effets attachés au divorce est complètement organisé. Il n'est pas raisonnable de prononcer un divorce dans un vide juridique des effets qui en découlent. Cette considération est conforme à la volonté des auteurs de responsabiliser les époux et de les stimuler à trouver entre eux un compromis lorsque cela est possible. Obtenir le divorce rapidement peut être un stimulant à trouver un accord équitable. De plus, il faut laisser la possibi-

echtgenoten die zulks wensen de mogelijkheid krijgen om zich te verzoenen. Het lijkt ons essentieel de bestaande termijn tussen de indiening van de vordering en de uitspraak van de echtscheiding te behouden, ook al is die termijn aanzienlijk ingekort in vergelijking met de huidige procedure.

Art. 35

Artikel 1294 wordt opgeheven en als gevolg daarvan verdwijnt de verwijzing ernaar.

Art. 36

Artikel 1289~~ter~~ met betrekking tot het advies van het openbaar ministerie in het kader van de echtscheiding door onderlinge toestemming wordt opgeheven.

De artikelen 1290 en 1291 in verband met de procedure in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming worden opgeheven.

Art. 37

Dit artikel past artikel 1292 aan als gevolg van de opheffing van artikel 1294.

Art. 38 tot 42

Die artikelen schrappen de verwijzingen naar de procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming.

Art. 43 en 44

De echtscheidingprocedure is van toepassing op de scheiding van tafel en bed.

Art. 45

De echtgenoten zullen de echtscheiding kunnen aanvragen tijdens de procedure van scheiding van tafel en bed (het omgekeerde bestaat reeds).

Art. 46

De van tafel en bed gescheiden echtgenoten zullen de echtscheiding kunnen vorderen volgens de gewone burgerlijke procedure.

Art. 35

La référence à l'article 1294 est supprimée suite à son abrogation.

Art. 36

L'article 1289~~ter~~ relatif à l'avis du ministère public dans le cadre du divorce par consentement mutuel est abrogé.

Les articles 1290 et 1291 relatifs à la procédure à suivre en cas de divorce par consentement mutuel sont abrogés.

Art. 37

Cet article adapte l'article 1292 en fonction de l'abrogation de l'article 1294.

Art. 38 à 42

Ces articles suppriment les références à la procédure de divorce par consentement mutuel.

Art. 43 et 44

La procédure en divorce est applicable à la séparation de corps.

Art. 45

Les époux auront la possibilité de demander le divorce pendant la procédure en séparation de corps (l'inverse existe déjà).

Art. 46

Les époux séparés de corps pourront demander le divorce selon la procédure civile ordinaire.

Art. 47

Die bepaling heft het artikel op dat de echtgenoten die sinds meer dan drie jaar bij onderlinge toestemming van tafel en bed gescheiden zijn de mogelijkheid biedt uit de echt te scheiden.

Art. 48

Artikel 1 van de wet van 27 juni 1960 wordt gewijzigd om heet in overeenstemming te brengen met dit wetsvoorstel, dat de echtscheiding op grond van bepaalde feiten afschaft.

Art. 49 en 50

Het principe dat de wetten niet terugwerken, is van toepassing op de procedures die aan de gang zijn, behalve indien de partijen het erover eens zijn om van dat beginsel af te wijken.

De wet zal in werking treden op de eerste dag van de zesde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 47

Cette disposition abroge l'article qui permet aux époux séparés de corps par consentement mutuel depuis plus de trois ans de divorcer.

Art. 48

L'article 1er de la loi du 27 juin 1960 est modifié afin d'assurer sa concordance avec la présente proposition de loi qui supprime le divorce pour cause déterminée.

Art. 49 et 50

Concernant les procédures en cours, le principe de non-rétroactivité des lois s'applique sauf si les parties s'accordent pour déroger à ce principe.

L'entrée en vigueur se fera le premier jour du sixième mois qui suit la publication au *Moniteur belge*.

Jacqueline HERZET (PRL FDF MCC)
 Pierrette CAHAY-ANDRE (PRL FDF MCC)
 Daniel BACQUELAINE (PRL FDF MCC)
 Olivier MAINGAIN (PRL FDF MCC)
 Philippe SEGGIN (PRL FDF MCC)

WETSVOORSTEL**HOOFDSTUK I****Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II**Wijzigingen aan het Burgerlijk Wetboek****Art. 2**

Artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 229. – Echtscheiding kan worden gevorderd op grond van duurzame ontwijking van het huwelijk. De ontwijking is duurzaam als de voortzetting van het samenleven ondraaglijk is geworden en men redelijkerwijze geen herstel van de normale echtelijke betrekkingen moet verwachten.».

Art. 3

Artikel 230 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 28 oktober 1974, wordt hersteld in de volgende lezing:

«Art. 230. – Echtscheiding kan door beide echtgenoten gezamenlijk worden gevorderd, als zij vinden dat de ontwijking duurzaam is.

Tot het tijdstip van de uitspraak van het vonnis kan iedere echtgenoot de vordering intrekken.

Echtscheiding kan door een van beide echtgenoten worden gevorderd als deze het bewijs levert van de duurzame ontwijking. Er is onweerlegbaar vermoeden van duurzame ontwijking tussen de echtgenoten op grond van:

- 1° feitelijke scheiding van meer dan twee jaar;
- 2° gewelddaden, mishandeling of grove beledigingen door de andere echtgenoot jegens hem gepleegd;
- 3° overspel door de andere echtgenoot;

PROPOSITION DE LOI**CHAPITRE Ier****Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II**Modifications au Code civil****Art. 2**

L'article 229 du Code civil est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 229. – Le divorce peut être demandé pour cause de désunion irrémédiable des époux. La désunion est irrémédiable lorsque la poursuite de la vie commune est devenue insupportable et que l'on ne doit raisonnablement pas s'attendre au rétablissement de relations conjugales normales.».

Art. 3

L'article 230 du même Code, abrogé par la loi du 28 octobre 1974, est rétabli dans la rédaction suivante :

«Art. 230. – Le divorce peut être demandé conjointement par les époux lorsqu'ils estiment que la désunion est irrémédiable.

Chacun des époux peut retirer la demande jusqu'au moment de la prononciation du jugement

Le divorce peut être demandé par l'un des époux s'il apporte la preuve de la désunion irrémédiable. Il y a présomption irréfragable de désunion irrémédiable des époux :

- 1° en raison de la séparation de fait de plus de deux ans ;
- 2° en raison des excès, sévices ou injures graves de l'un d'eux envers l'autre ;
- 3° en raison de l'adultère de son conjoint ;

4° de toestand van krankzinnigheid of van diepe geestesgestoordheid waarin de andere echtgenoot zich bevindt.».

Art. 4

Artikel 231 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 231. – De echtgenoot die niet in staat is zijn wil te kennen te geven, wordt vertegenwoordigd door zijn voogd, zijn algemene of bijzondere bewindvoerder, met uitzondering van de voorlopig bewindvoerder waarin is voorzien bij de wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren, of bij ontstentenis daarvan door een bewindvoerder *ad hoc* die op verzoek van de eisende partij vooraf door de voorzitter van de rechtbank is aangewezen.».

Art. 5

De artikelen 232 en 233 van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 6

In boek I, titel VI, van hetzelfde Wetboek worden de hoofdstukken II en III opgeheven.

Art. 7

Artikel 299 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 299. – Als de echtscheiding wordt uitgesproken, behouden beide echtgenoten, tenzij anders wordt overeengekomen, alle voordelen die de andere echtgenoot hem/haar, hetzij bij het huwelijkscontract, hetzij sinds het aangaan van het huwelijk, heeft verleend.».

Art. 8

Artikel 300 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 300 – § 1. Bij het vonnis waarbij tot echtscheiding wordt beslist, kan de rechter de echtgenoot die niet over voldoende inkomsten beschikt om in zijn on-

4° en raison de l'état de démence ou de l'état grave de déséquilibre mental dans lequel se trouve l'autre époux.».

Art. 4

L'article 231 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 231. – L'époux incapable de manifester sa volonté est représenté par son tuteur, par son administrateur général ou spécial à l'exclusion de l'administrateur provisoire pourvu dans le cadre de la loi du 18 juillet 1991 relative à la protection des biens des personnes totalement ou partiellement incapables d'en assumer la gestion en raison de leur état physique ou mental ou, à défaut de ceux-ci, par un administrateur *ad hoc* désigné préalablement par le président du tribunal à la demande de la partie demanderesse.».

Art. 5

Les articles 232 et 233 du même Code sont abrogés.

Art. 6

Dans le Livre Ier, Titre VI, du même Code, les chapitres II et III sont abrogés.

Art. 7

L'article 299 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 299. – Lorsque le divorce est prononcé, chacun des époux conserve tous les avantages que l'autre époux lui avait faits, soit par contrat de mariage, soit depuis le mariage contracté, sauf convention contraire.».

Art. 8

L'article 300 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 300. – § 1er. Le juge peut, dans le jugement prononçant le divorce, accorder, à sa demande, à l'époux qui ne dispose pas de revenus suffisants pour

derhoud te voorzien en die inkomsten redelijkerwijze ook niet kan verwerven, op diens verzoek een uitkering tot onderhoud toestaan ten laste van de andere echtgenoot.

Het recht op de in het vorige lid bedoelde uitkering gaat teniet voor:

1° de echtgenoot die zich schuldig heeft gemaakt aan gewelddaden, mishandeling of grove beledigingen jegens de andere echtgenoot;

2° de echtgenoot die onwaardig is om te erven op grond van een van de in artikel 727 van hetzelfde Wetboek bepaalde uitsluitingsgronden.

§ 2. De rechter stelt het bedrag vast waarbij hij met name rekening houdt met de behoeften, de goederen en de inkomsten van de partijen, met de mogelijkheid van de uitkeringsgerechtigde om inkomsten te verwerven, met de duur van het samenleven en met de lasten van de opvoeding na de echtscheiding, alsook met de gevolgen hiervan zodra de kinderen zelfstandig zijn geworden.

§ 3. De rechter die de uitkering toekent, kan beslissen dat deze afneemt en bepalen in welke mate. Hij kan ook beslissen dat ze van rechtswege wordt aangepast aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijs.

Als de rechter de uitkering indexeert, stemt het basisbedrag ervan overeen met het indexcijfer van de consumptieprijs van de maand gedurende welke het vonnis of het arrest waarbij tot echtscheiding wordt beslist, kracht van gewijsde heeft verkregen, tenzij de rechtbank er anders over oordeelt. Om de twaalf maanden wordt het bedrag van de uitkering van rechtswege aangepast volgens de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijs van de overeenstemmende maand.

Deze wijzigingen worden op de uitkeringen toegepast vanaf de vervalddag die volgt op de bekendmaking van het in aanmerking te nemen nieuwe indexcijfer in het *Belgisch Staatsblad*.

De rechter kan evenwel een ander systeem van aanpassing van de uitkering aan de kosten van levensonderhoud toepassen.

§ 4. Indien de uitkering als gevolg van omstandigheden onafhankelijk van de wil van de uitkeringsgerechtigde in ruime mate ontoereikend is geworden om de in de §§ 1 en 2 bedoelde toestand te waarborgen, kan de rechtbank de uitkering verhogen.

Indien de toestand van de uitkeringsgerechtigde een ingrijpende wijziging heeft ondergaan zodat het bedrag van de uitkering niet meer verantwoord is, kan de rechtbank de uitkering verminderen of afschaffen.

assurer sa subsistance ni ne peut raisonnablement en acquérir, une pension alimentaire à charge de l'autre époux.

Perd le droit à la pension prévu à l'alinéa précédent :

1° l'époux qui s'est rendu coupable d'excès, sévices ou injures graves envers l'autre époux ;

2° l'époux qui est indigne de succéder en raison d'un des motifs d'exclusion prévus à l'article 727 du même Code.

§ 2. Le juge fixe le montant en tenant compte notamment des besoins, des biens et des revenus des parties, de la possibilité d'acquérir des revenus du créancier d'aliments, de la durée de la vie commune et de la charge éducative après le divorce ainsi que des effets de celle-ci une fois les enfants devenus indépendants.

§ 3. Le juge qui accorde la pension peut décider que celle-ci sera dégressive et déterminer dans quelle mesure elle le sera. Il peut également décider qu'elle sera adaptée de plein droit aux fluctuations de l'indice des prix à la consommation.

Si le juge indexe la pension, le montant de base de la pension correspond à l'indice des prix à la consommation du mois au cours duquel le jugement ou l'arrêt prononçant le divorce est coulé en force de chose jugée, à moins que le tribunal en décide autrement. Tous les douze mois, le montant de la pension est adapté de plein droit en fonction de l'évolution de l'indice des prix à la consommation du mois correspondant.

Ces modifications sont appliquées à la pension dès l'échéance qui suit la publication au *Moniteur belge* de l'indice nouveau à prendre en considération.

Le juge peut toutefois appliquer un autre système d'adaptation de la pension au coût de la vie.

§ 4. Si, par suite de circonstances indépendantes de la volonté du bénéficiaire de la pension, celle-ci n'est plus suffisante et ce dans une mesure importante, pour sauvegarder la situation prévue aux §§ 1er et 2, le tribunal peut augmenter la pension.

Si, par suite d'une modification sensible de la situation du bénéficiaire, le montant de la pension ne se justifie plus, le tribunal peut réduire ou supprimer la pension.

Dit geldt eveneens als de toestand van de uitkeringsplichtige ingrijpend wijzigt als gevolg van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil.

§ 5. Het bedrag van de uitkering mag in geen geval hoger zijn dan een derde van de inkomsten van de uitkeringsplichtige echtgenoot.

§ 6. De uitkering kan te allen tijde door een kapitaal worden vervangen op grond van een door de rechter bekrachtigde overeenkomst tussen partijen. De rechter kan de kapitalisatie ook te allen tijde toekennen op verzoek van de uitkeringsplichtige echtgenoot.

§ 7. Op verzoek van een van de echtgenoten kan de rechter de uitkering beperken in de tijd, waarbij hij met name rekening houdt met de behoeften, de goederen en de inkomsten van de partijen, met de mogelijkheid van de uitkeringsgerechtigde om inkomsten te verwerven, met de duur van het samenleven en met de lasten van de opvoeding na de echtscheiding, alsook met de gevolgen hiervan zodra de kinderen zelfstandig zijn geworden.

Als de storting van de uitkering wordt stopgezet omdat de hiervoor bedoelde termijn is verlopen en dat bij de uitkeringsgerechtigde een zo groot nadeel doet ontstaan dat het redelijk noch billijk is die termijn niet te verlengen, kan de rechter op verzoek van deze laatste een bijkomende termijn vaststellen.

§ 8. De onderhoudsplicht eindigt als de uitkeringsplichtige opnieuw huwt, een verklaring van wettelijke samenwoning heeft afgelegd of met een andere partner samenwoont hetzij in concubinaat hetzij als hadden ze een verklaring van wettelijke samenwoning afgelegd.

§ 9. De uitkering is niet meer verschuldigd als de uitkeringsplichtige echtgenoot overlijdt, maar de uitkeringsgerechtigde echtgenoot mag levensonderhoud vorderen ten laste van de nalatenschap volgens de voorwaarden bepaald in artikel 205*bis*, §§ 1, 3, 4 en 5.

§ 10. De echtgenoten kunnen geen afstand doen van het recht op een onderhoudsuitkering.»

Art. 9

Artikel 301 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 301. – § 1. Bij het vonnis waarbij tot echtscheiding wordt beslist, kan de rechter de echtgenoot die schade van morele of sociale aard heeft geleden, op diens verzoek een compenserende vergoeding toestaan ten laste van de andere echtgenoot.

Ceci vaut également en cas de modification sensible de la situation du débiteur de la pension par suite de circonstances indépendantes de sa volonté.

§ 5. En aucun cas, le montant de la pension ne peut excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur de la pension.

§ 6. La pension peut à tout moment être remplacée par un capital, de l'accord des parties, homologué par le juge. A la demande de l'époux débiteur de la pension, le juge peut également accorder, à tout moment, la capitalisation.

§ 7. Le juge peut, à la demande d'un des époux, limiter la pension dans le temps en tenant compte notamment des besoins, des biens et des revenus des parties, de la possibilité d'acquiescer des revenus du créancier d'aliments, de la durée de la vie commune et de la charge éducative après le divorce ainsi que des effets de celle-ci une fois les enfants devenus indépendants.

Si la cessation du versement de la pension d'aliment en raison de l'expiration du délai visé ci-dessus cause au créancier d'aliments un préjudice si important qu'il ne serait ni raisonnable ni équitable de ne pas proroger ce délai, le juge peut, à la demande de ce dernier, fixer un délai supplémentaire.

§ 8. L'obligation de verser des aliments prend fin lorsque le créancier d'aliments se remarie, a fait une déclaration de cohabitation légale ou vit avec un autre conjoint soit maritalement soit comme s'ils avaient fait une déclaration de cohabitation légale.

§ 9. La pension n'est plus due au décès de l'époux débiteur, mais le créancier peut demander des aliments à charge de la succession, et ce aux conditions prévues à l'article 205*bis*, §§ 1er, 3, 4 et 5.

§ 10. Les époux ne peuvent renoncer au droit à une pension alimentaire.»

Art. 9

L'article 301 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 301, § 1er. – Le juge peut, dans le jugement prononçant le divorce, accorder à la demande de l'époux qui a subi un dommage de nature morale ou sociale, une indemnité compensatoire à charge de l'autre époux.

§ 2. De rechter stelt het bedrag van de compenserende vergoeding vast waarbij hij met name rekening houdt met de levensstandaard van de echtgenoten tijdens het samenleven, met de houding van de echtgenoten tijdens het samenleven en met de duur van het samenleven.

§ 3. De compenserende vergoeding mag de vorm hebben van een kapitaal of een rente.».

Art. 10

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 301~~ter~~ ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 301~~ter~~. – Niettegenstaande de vorige artikelen kunnen de partijen de nadere regels met betrekking tot de onderhoudsuitkering en tot de compenserende vergoeding bij overeenkomst regelen.

Bij het vonnis waarbij tot echtscheiding wordt beslist of bij een latere rechterlijke beslissing, kan de rechter de overeenkomst op verzoek van een van de partijen evenwel wijzigen, als de omstandigheden dermate veranderen dat het redelijk noch billijk zou zijn de verzoeker te verplichten dat beding na te leven.».

Art. 11

In artikel 302 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «, hetzij bij een overeenkomst tussen partijen die behoorlijk werd bekrachtigd zoals bepaald is in artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek, hetzij bij een beschikking van de voorzitter rechtsprekend in kort geding overeenkomstig artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek, onverminderd het bepaalde in artikel 387~~bis~~ van dit Wetboek» vervangen door de woorden «door de jeugdrechtbank overeenkomstig artikel 1253~~novies~~ van het Gerechtelijk Wetboek».

Art. 12

In artikel 304 van hetzelfde Wetboek wordt het woord «toegestane» vervangen door het woord «uitgesproken».

Art. 13

De artikelen 306, 307 en 307~~bis~~ van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

§ 2. Le juge fixe le montant de l'indemnité compensatoire en tenant compte notamment du niveau de vie que les époux avaient pendant leur vie commune, du comportement des époux pendant leur vie commune et de la durée de la vie commune.

§ 3. L'indemnité compensatoire peut prendre la forme d'un capital ou d'une rente.»

Art. 10

Un article 301~~ter~~, libellé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 301~~ter~~. – Nonobstant les articles précédents, les parties peuvent régler par convention les modalités relatives à la pension alimentaire et à l'indemnité compensatoire.

Toutefois, à la demande d'une des parties, le juge peut, dans le jugement prononçant le divorce ou par une décision judiciaire ultérieure, modifier la convention en raison d'une modification si importante des circonstances qu'il ne serait plus raisonnable ni équitable d'obliger le requérant à respecter cette clause.».

Art. 11

A l'article 302 du même Code, les mots «, soit par l'accord des parties dûment entériné conformément à l'article 1258 du Code judiciaire, soit par la décision ordonnée par le président statuant en référé conformément à l'article 1280 du Code judiciaire, sans préjudice de l'article 387~~bis~~ du présent Code » sont remplacés par les mots « par le tribunal de la jeunesse conformément à l'article 1253~~novies~~ du Code judiciaire ».

Art. 12

A l'article 304 du même Code, le mot «admis» est remplacé par le mot «prononcé».

Art. 13

Les articles 306, 307 et 307~~bis~~ du même Code sont abrogés.

Art. 14

Artikel 308 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Art. 308. – Na de uitspraak van de scheiding van tafel en bed blijven de echtgenoten elkaar hulp verschuldigd.».

Art. 15

Artikel 311*bis* van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Art. 311*bis*. – De hoofdstukken I en IV van deze titel zijn mede van toepassing op de scheiding van tafel en bed.».

Art. 16

Artikel 387*bis* van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 387*bis*. – De jeugdrechtbank kan in het belang van het kind, op verzoek van beide ouders of van één van hen, van de procureur des Konings of, in voorkomend geval, van de voogd, alle beschikkingen met betrekking tot het ouderlijk gezag opleggen.».

Art. 17

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1479*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 1479*bis*. § 1. – Indien de wettelijke samenwoning eindigt, kan de rechter aan de samenwonende partner die over onvoldoende inkomsten beschikt om in zijn bestaan te voorzien noch er redelijkerwijs kan verkrijgen, op diens verzoek een uitkering tot onderhoud ten laste van de andere samenwonende partner toekennen.

§ 2. De rechter stelt het bedrag vast, rekening houdend met de behoeften en goederen alsook het inkomen van de partijen, de mogelijkheid om van de onderhoudsplichtige een inkomen te verkrijgen, de duur van het samenleven en de onderwijskosten ten behoeve van de kinderen na de scheiding van de ouders, alsmede de gevolgen ervan zodra de kinderen onafhankelijk zijn geworden.

Art. 14

L'article 308 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 308. – Après le prononcé de la séparation de corps, le devoir de secours subsistera pour les deux époux.».

Art. 15

L'article 311*bis* du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 311*bis*. – Les chapitres Ier et IV du présent titre sont applicables par analogie à la séparation de corps.».

Art. 16

L'article 387*bis* du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 387*bis*. – Le tribunal de la jeunesse peut, à la demande des père et mère, de l'un d'eux, du procureur du Roi ou le cas échéant, du tuteur, ordonner, dans l'intérêt de l'enfant, toute disposition relative à l'autorité parentale.».

Art. 17

Un article 1479*bis*, libellé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 1479*bis*, § 1er. – Si la cohabitation légale prend fin, le juge peut accorder, à sa demande, au cohabitant qui ne dispose pas de revenus suffisants pour assurer sa subsistance ni ne peut raisonnablement en acquérir, une pension alimentaire à charge de l'autre cohabitant.

§ 2. Le juge fixe le montant en tenant compte notamment des besoins, des biens et des revenus des parties, de la possibilité d'acquérir des revenus du créancier d'aliments, de la durée de la vie commune et de la charge éducative des enfants après la séparation des parents ainsi que des effets de celle-ci une fois les enfants devenus indépendants.

§ 3. De rechter kan de uitkering in de tijd beperken, en de nadere regels betreffende de betaling ervan vaststellen overeenkomstig artikel 300.».

HOOFDSTUK III

Wijzigingen in het Gerechtelijk Wetboek

Art. 18

In artikel 628, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden «op grond van bepaalde feiten» vervangen door de woorden «op grond van de duurzame ontvrchting van het huwelijk».

Art. 19

In artikel 1016*bis* van hetzelfde Wetboek worden de woorden «als grond tot echtscheiding» geschrapt.

Art. 20

In hetzelfde Wetboek wordt onder een hoofdstuk *Xter* met als opschrift «Maatregelen betreffende de persoon, het levensonderhoud en de goederen van de kinderen van gescheiden ouders», een artikel 1253*novies* ingevoegd, luidende:

«Art. 1253*novies*. § 1. – De jeugdrechter neemt kennis van:

1° de verzoeken met betrekking tot het ouderlijk gezag bedoeld in artikel 387*bis* van het Burgerlijk Wetboek;

2° op het ogenblik dat de ouders scheiden, van de maatregelen betreffende de persoon, het levensonderhoud en de goederen van niet gehuwde noch ontvoogde, minderjarige kinderen.

§ 2. In voorkomend geval houdt de rechter rekening met de mening die de kinderen te kennen geven onder de voorwaarden bepaald in artikel 931, derde tot zevende lid.

§ 3. De procureur des Konings kan door de bemiddeling van de bevoegde sociale dienst alle dienstige inlichtingen inwinnen over de morele en materiële toestand van de kinderen.

De rechter kan de procureur des Konings verzoeken het onderzoek, waarin het vorige lid voorziet, te verrichten.

§ 3. Le juge peut limiter la pension dans le temps et fixer les modalités de paiement de celle-ci, conformément à l'article 300.».

CHAPITRE III

Modifications au Code judiciaire

Art. 18

A l'article 628, 1°, du Code judiciaire, les mots «pour cause déterminée» sont remplacés par les mots «pour cause de désunion irrémédiable des époux».

Art. 19

A l'article 1016*bis* du même Code, les mots «comme cause de divorce» sont supprimés.

Art. 20

Sous un Chapitre *Xter* intitulé «Des mesures relatives à la personne, aux aliments et aux biens des enfants de parents séparés », un article 1253*novies*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 1253*novies*. § 1er. – Le juge de la jeunesse connaît :

1° des demandes relatives à l'autorité parentale, prévues à l'article 387*bis* du Code civil ;

2° au moment de la séparation des parents, des mesures relatives à la personne, aux aliments et aux biens des enfants mineurs, non mariés ni émancipés.

§ 2. Le juge tient compte, le cas échéant, des opinions exprimées par les enfants dans les conditions prévues à l'article 931, alinéas 3 à 7.

§ 3. Le procureur du Roi peut prendre, à l'intervention du service social compétent, tous renseignements utiles concernant la situation morale et matérielle des enfants.

Le juge peut demander au procureur du Roi de procéder à l'information prévue à l'alinéa précédent.

De partijen worden in elk geval van het onderzoek in kennis gesteld.

§ 4. De rechter kan de akte homologeren op grond waarvan wordt vastgesteld dat tussen de partijen een overeenkomst is gesloten. In dat geval brengt de procureur des Konings vóór het vonnis houdende homologatie, schriftelijk advies uit.

§ 5. Indien de toestand van de partijen of de kinderen grondig verandert ingevolge nieuwe omstandigheden, kan de jeugdrechtbank de gehomologeerde overeenkomst of haar beslissing herzien.».

Art. 21

In het vierde deel, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling 1 van hetzelfde Wetboek wordt het opschrift gewijzigd als volgt:

«Afdeling 1. Echtscheiding op grond van de duurzame ontwrichting van het huwelijk».

Art. 22

Artikel 1254 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 1254. § 1. – Echtgenoten die hebben besloten uit de echt te scheiden kunnen voor of tijdens de procedure een vergelijk treffen omtrent hun respectieve rechten.

Zij kunnen van die rechten een inventaris laten opmaken overeenkomstig hoofdstuk II van dit boek.

Zij kunnen in dezelfde akte hun voorwaarden beschrijven met betrekking tot de uitoefening van de rechten bepaald in de artikelen 745*bis* en 915*bis* van het Gerechtelijk Wetboek voor het geval een van hen zou overlijden vóór het vonnis of het arrest waarbij de echtscheiding definitief wordt uitgesproken.

Deze voorwaarden hebben geen gevolgen indien afstand wordt gedaan van de procedure.

Wanneer die voorwaarden onroerende goederen betreffen, moet de akte waaruit die voorwaarden blijken worden overgeschreven op het kantoor der hypothecken in het rechtsgebied waarin de goederen gelegen zijn, op de wijze en binnen de termijnen bepaald in artikel 2 van de Hypotheekwet van 16 december 1851.

Bij deze voorwaarden kunnen de verblijfplaats van elk van de echtgenoten tijdens de echtscheidingsprocedure worden bepaald.

L'information est en tout cas communiquée aux parties.

§ 4. Le juge peut homologuer l'acte qui constate la convention conclue entre les parties. Dans ce cas, le procureur du Roi rend, par écrit, un avis préalable au jugement d'homologation.

§ 5. Si des circonstances nouvelles modifient sensiblement la situation des parties ou celle des enfants, le tribunal de la jeunesse peut revoir la convention homologuée ou sa décision.».

Art. 21

Dans la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, du même Code, l'intitulé de la section 1ère est remplacé par l'intitulé suivant :

«Section 1ère. Divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux».

Art. 22

L'article 1254 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1254, § 1er. – Les époux qui ont décidé de divorcer peuvent, avant ou pendant la procédure, transiger à propos de leurs droits respectifs.

Ils peuvent faire dresser un inventaire de ces droits conformément au chapitre II du présent Livre.

Ils peuvent constater dans le même acte leurs conventions au sujet de l'exercice des droits prévus aux articles 745*bis* et 915*bis* du Code civil pour le cas où l'un d'eux décéderait avant le jugement ou l'arrêt prononçant définitivement le divorce.

Ces conventions sont sans effets si la procédure est abandonnée.

Lorsque ces conventions se rapportent à des immeubles, l'acte qui constate ces conventions doit être transcrit au bureau des hypothèques dans le ressort duquel les biens sont situés, de la manière et dans les délais prévus à l'article 2 de la loi hypothécaire du 16 décembre 1851.

Ces conventions peuvent fixer le lieu de résidence de chacun des époux pendant la procédure en divorce.

De echtgenoten kunnen een overeenkomst sluiten betreffende het bedrag van de uitkering tot onderhoud en van de compenserende vergoeding die een van de echtgenoten in voorkomend geval ten gunste van de andere moet storten tijdens de procedure en na de echtscheiding, alsmede betreffende de formule die moet worden gehanteerd om in voorkomend geval die uitkering tot onderhoud aan te passen aan de kosten van onderhoud, zulks onverminderd artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek.

§ 2. Een volledige overeenkomst inzake de gevolgen van de echtscheiding is een overeenkomst op grond waarvan alle punten opgesomd in § 1 worden geregeld.

§ 3. Bij gebreke van een volledige overeenkomst kunnen de echtgenoten hun geschillen door de rechtbank laten beslechten. De rechter stelt aan de partijen voor dat zij zich eerst tot een bemiddelaar in familie zaken wenden.».

Art. 23

Artikel 1255 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 1255. – Het verzoek wordt ingediend bij wege van een verzoekschrift.

Een gezamenlijk verzoekschrift wordt neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg gekozen door de echtgenoten.

Een eenzijdig verzoekschrift wordt neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de laatste gemeenschappelijke woonplaats van de echtgenoten gelegen was.

Het verzoekschrift maakt in voorkomend geval melding van de identiteit van de niet gehuwde noch ontvoogde minderjarige kinderen afstammend van beide ouders, van de kinderen die zij hebben geadopteerd alsmede van alle kinderen van elk van de echtgenoten van wie de afstamming vaststaat. In dat geval moeten de partijen de zaak aanhangig maken bij de jeugdrechter, overeenkomstig artikel 1253*novies*.».

Art. 24

Artikel 1256 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld in de volgende lezing:

«Art. 1256. – § 1. Indien de echtgenoten ermee instemmen hun huwelijk als duurzaam ontwricht te beschouwen, dienen zij het verzoekschrift bedoeld in artikel 1255, tweede lid, in.

Les époux peuvent conclure un accord concernant le montant de la pension alimentaire et de l'indemnité compensatoire éventuelle à verser par l'un des époux à l'autre, pendant la procédure et après le divorce, et concernant la formule à utiliser en vue de l'adaptation éventuelle de cette pension alimentaire aux frais d'entretien, sans préjudice de l'article 301 du Code civil.

§ 2. Un accord complet sur les conséquences du divorce est un accord qui règle chacun des points énumérés au § 1er.

§ 3. A défaut d'accord complet, les époux peuvent faire vider leurs contestations par le tribunal. Le juge propose aux parties de s'adresser d'abord à un médiateur en matière de séparation.».

Art. 23

L'article 1255 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1255. – La demande est introduite par voie de requête.

La requête conjointe est déposée au greffe du tribunal de première instance choisi par les époux.

La requête unilatérale est déposée au greffe du tribunal de première instance dans le ressort duquel est situé le dernier domicile commun des époux.

La requête contient, le cas échéant, la mention de l'identité des enfants mineurs non mariés et non émancipés issus des deux époux, des enfants qu'ils ont adoptés, des enfants de l'un des époux que l'autre a adoptés ainsi que de chaque enfant de chacun des époux dont la filiation est établie. Dans ce cas, les parties sont tenues de saisir le juge de la jeunesse conformément à l'article 1253*novies*.».

Art. 24

L'article 1256 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante :

«Art. 1256. – § 1er. S'ils s'accordent à considérer que leur désunion est irrémédiable, les époux introduisent la requête visée à l'article 1255, alinéa 2.

Dit verzoekschrift moet op straffe van nietigheid, behalve de andere verplichte vermeldingen, ook die bevatten dat beide echtgenoten hun huwelijk als duurzaam ontwricht beschouwen en dat zij geen enkele middel meer zien om de normale echtelijke betrekkingen te herstellen.

Indien de echtgenoten bij de indiening van het verzoekschrift geen volledige overeenkomst hebben bereikt in de zin van artikel 1254, § 2, moeten de partijen in het verzoekschrift opsommen op welke punten de overeenkomst betrekking heeft en op welke niet. Het verzoekschrift kan in dat geval de eisen van beide echtgenoten bevatten in verband met de voorlopige maatregelen betreffende de persoon, het levensonderhoud en de goederen van de partijen.

Als bijlage bij het verzoekschrift worden neergelegd:

1. een uittreksel uit de akten van geboorte en uit de akte van huwelijk van de echtgenoten;
2. een bewijs van nationaliteit van ieder van de echtgenoten;
3. een uittreksel uit de akten van geboorte van de kinderen, bedoeld in artikel 1255, vierde lid;
4. in voorkomend geval, de gedeeltelijke of volledige overeenkomsten, bedoeld in artikel 1254;
5. in voorkomend geval, de boedelbeschrijving, bedoeld in artikel 1254, § 1, tweede lid.

Van het verzoekschrift en van de bijlagen worden een origineel en twee afschriften neergelegd. Eén afschrift is voldoende indien de echtgenoten geen kinderen hebben in de zin van artikel 1255, vierde lid.

Het origineel van het verzoekschrift wordt ondertekend door ieder van de echtgenoten of door ten minste een advocaat of een notaris.

§ 2. Indien een van de echtgenoten de echtscheiding vordert, bevat het verzoekschrift, onverminderd het bepaalde in artikel 1255, een omstandige beschrijving van de feiten die tot de duurzame ontwrichting hebben geleid.

Het verzoekschrift wordt ingediend en behandeld overeenkomstig het bepaalde in het vierde deel, boek II, titel *Vbis*. Artikel 735, §§ 1, 3 en 5 is van toepassing.

Art. 25

Artikel 1257 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld in de volgende lezing:

Cette requête comprend, à peine de nullité, outre les autres mentions obligatoires, la mention du fait que les deux époux estiment que leur désunion est irrémédiable et qu'ils ne voient plus aucun moyen de rétablir des relations conjugales normales.

Si, lors de l'introduction de la requête, les époux n'ont pas conclu d'accord complet au sens de l'article 1254, § 2, les parties sont tenues d'énumérer dans la requête les points qui en font et ceux qui n'en font pas l'objet. La requête peut, dans ce cas, contenir les exigences des deux époux concernant les mesures provisoires afférentes à la personne, aux aliments et aux biens des parties.

Sont déposés en annexe à la requête :

1. un extrait des actes de naissance et de l'acte de mariage des époux ;
2. une preuve de la nationalité de chacun des époux ;
3. un extrait des actes de naissance des enfants visés à l'article 1255, alinéa 4 ;
4. le cas échéant, les conventions partielles ou complètes visées à l'article 1254 ;
5. le cas échéant, l'inventaire visé à l'article 1254, § 1er, alinéa 2.

Il est déposé un original et deux copies de la requête et des annexes. Si les époux n'ont pas d'enfant au sens de l'article 1255, alinéa 4, une copie suffit.

L'original de la requête est signé par chacun des époux ou par au moins un avocat ou un notaire.

§ 2. Lorsqu'une demande en divorce est introduite par l'un des époux, la requête contient, sans préjudice des dispositions de l'article 1255, une description détaillée des faits qui ont conduit à la désunion irrémédiable.

La requête est introduite et instruite conformément à la quatrième partie, livre II, titre *Vbis*. Il est fait application de l'article 735, §§ 1er, 3 et 5. ».

Art. 25

L'article 1257 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante :

«Art. 1257.— De vordering tot echtscheiding vervalt indien de echtgenoten zich hebben verzoend nadat de echtscheiding werd gevorderd.

Indien de eiser van de echtscheiding ontkent dat een verzoening heeft plaatsgevonden, moet de verweerder daarvan, hetzij schriftelijk, hetzij door getuigen, in de door dit hoofdstuk voorgeschreven vorm, het bewijs van leveren.

Art. 26

De artikelen 1258, 1268, 1269, tweede volzin, en 1270*bis* van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 27

In artikel 1257 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- 1° in § 1 worden de woorden «wegens een bepaalde oorzaak » geschrapt;
- 2° in § 2 wordt het vierde lid opgeheven.

Art. 28

In artikel 1280 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- 1° in het eerste lid worden de woorden «, zowel van de partijen als van de kinderen» vervangen door de woorden «van de partijen»;
- 2° de leden 2 tot 5 worden geschrapt.

Art. 29

Artikel 1281 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 30

Artikel 1282 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Iedere partij in het geding kan, te rekenen van de datum waarop de dagvaarding tot echtscheiding ter griffie van de rechtbank is neergelegd, in iedere stand van het geding, tot bewaring van zijn rechten vorderen dat alle roerende goederen van de andere partij worden verzegeld. Ontzegeling geschiedt niet dan onder boedelbeschrijving en onder verplichting voor de partijen om

«Art. 1257. — L'action en divorce est éteinte par la réconciliation des époux survenue depuis la demande en divorce.

Si le demandeur en divorce nie qu'il y ait eu réconciliation, le défendeur en fait preuve, soit par écrit, soit par témoins dans la forme prescrite par le présent chapitre.».

Art. 26

Les articles 1258, 1268, 1269, deuxième phrase et 1270*bis* du même Code sont abrogés.

Art. 27

A l'article 1275 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

- 1° au § 1er, les mots «pour cause déterminée» sont supprimés ;
- 2° au § 2, l'alinéa 4 est abrogé.

Art. 28

A l'article 1280 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

- 1° à l'alinéa 1er, les mots «, tant» et «que des enfants» sont supprimés ;
- 2° les alinéas 2 à 5 sont supprimés.

Art. 29

L'article 1281 du même Code est abrogé.

Art. 30

L'article 1282 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1282. — Chacune des parties litigantes peut en tout état de cause, à partir de la date du dépôt de la requête en divorce au greffe du tribunal, requérir, pour la conservation de ses droits, l'apposition des scellés sur tous les effets mobiliers de l'autre partie. Ces scellés ne sont levés qu'en faisant inventaire et à charge pour les parties de représenter les choses invento-

de voorwerpen in de inventaris beschreven weer op te leveren of als gerechtelijk bewaarder voor de waarde daarvan in te staan.».

Art. 31

De artikelen 1284, 1285, 1286 en 1286*bis* van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 32

Het opschrift van afdeling 2 van hoofdstuk XI van boek IV van het vierde deel van hetzelfde Wetboek wordt geschrapt.

Art. 33

De artikelen 1287, 1288, 1288*bis* en 1288*ter* van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 34

Artikel 1289 wordt aangevuld met de volgende leden:

«Indien het verzoekschrift van beide echtgenoten uitgaat, wordt vermoed dat hun ontwrichting duurzaam is.

Indien het verzoekschrift eenzijdig is, moet de eiser met alle rechtsmiddelen, niettegenstaande de onweerlegbare vermoedens als bedoeld in artikel 230 van het Burgerlijk Wetboek, bewijzen dat de ontwrichting duurzaam is.

Indien de echtgenoten bij de indiening van het verzoekschrift een volledige overeenkomst over de gevolgen van de echtscheiding in de zin van artikel 1254, § 2, hebben gesloten, bekrachtigt de rechter hun overeenkomst en spreekt de echtscheiding uit.

Indien de echtgenoten geen volledige overeenkomst in de zin van artikel 1254, § 2, hebben gesloten of indien de partijen geen overeenkomst hebben gesloten, tracht de rechter de partijen te bewegen tot een vergelijk over de onopgeloste geschilpunten. De rechter stelt de partijen voor dat zij zich eerst tot een echtscheidingsbemiddelaar zouden wenden.

Zo de partijen er niet in slagen een volledige overeenkomst te sluiten, stelt de rechter, op gezamenlijk verzoek van de partijen, een nieuwe verschijningsdatum vast.

Op de terechtzitting waarbij ten minste één van de echtgenoten niet om een nieuwe verschijningsdatum verzoekt, bekrachtigt de rechter de tussen de partijen

reïées ou de répondre de leur valeur comme gardien judiciaire. »

Art. 31

Les articles 1284, 1285, 1286 et 1286*bis* du même Code sont abrogés.

Art. 32

L'intitulé de la section 2 du chapitre XI du livre IV de la quatrième partie du même Code est supprimé.

Art. 33

Les articles 1287, 1288, 1288*bis* et 1288*ter* du même Code sont abrogés.

Art. 34

L'article 1289 est complété par les alinéas suivants :

«Lorsque la requête est conjointe, la désunion irrémédiable des époux est présumée.

Lorsque la requête est unilatérale, le demandeur apporte la preuve de la désunion irrémédiable par toute voie de droit, nonobstant les présomptions irréfragables prévues à l'article 230 du Code civil.

Lorsque, lors de l'introduction de la requête, les époux ont conclu un accord complet sur les effets du divorce au sens de l'article 1254, § 2, le juge entérine leur accord et prononce le divorce.

Lorsque les époux n'ont pas conclu d'accord complet au sens de l'article 1254, § 2 ou si les parties n'ont pas conclu d'accord, le juge tente d'amener les parties à conclure un compromis sur les points litigieux en suspens. Le juge propose aux parties de s'adresser d'abord à un médiateur en matière de séparation.

Lorsque les parties ne parviennent pas à dégager un accord complet, le juge fixe, à la demande conjointe des parties, une nouvelle date de comparution.

A l'audience à laquelle un des époux au moins ne sollicite plus de nouvelle date de comparution, le juge entérine les accords intervenus entre parties. Cet ac-

tot stand gekomen overeenkomst. Die bekrachtigde overeenkomst geldt als vonnis in de zin van artikel 1043.

Voor het overige beveelt de rechter de nodige maatregelen die betrekking hebben op de persoon, het levensonderhoud of de goederen van de echtgenoten.

Ten einde inlichtingen in te winnen kan de rechter, rechtsprekend in kort geding, in iedere stand van het geding gebruik maken van alle bevoegdheden die bij artikel 1280 aan de voorzitter van de rechtbank of aan de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt, zijn toegekend.».

Art. 35

In artikel 1289*bis* van hetzelfde Wetboek, worden de woorden «in de artikelen 1289 en 1294» vervangen door de woorden «in artikel 1289».

Art. 36

De artikelen 1289*ter*, 1290 en 1291 van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 37

In artikel 1292 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden «van de artikelen 1289 tot 1291» vervangen door de woorden «van artikel 1289»;

2° het tweede lid wordt geschrapt.

Art. 38

In artikel 1293 van hetzelfde Wetboek worden de leden 2 tot 5 geschrapt.

Art. 39

De artikelen 1294, 1295, 1296, 1297, 1298 en 1299 van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 40

In artikel 1300 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

cord entériné vaut jugement au sens de l'article 1043.

Pour le surplus, le juge ordonne les mesures nécessaires concernant la personne, les aliments ou les biens des époux.

Le juge peut, en tout état de cause, faire usage de tous les pouvoirs conférés par l'article 1280 au président du tribunal ou au juge qui en exerce les fonctions, statuant en référé, pour obtenir des renseignements.».

Art. 35

A l'article 1289*bis* du même Code, les mots «aux articles 1289 et 1294» sont remplacés par les mots «à l'article 1289».

Art. 36

Les articles 1289*ter*, 1290 et 1291 du même Code sont abrogés.

Art. 37

A l'article 1292 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

1° à l'alinéa 1er, les mots «des articles 1289 à 1291» sont remplacés par les mots «de l'article 1289» ;

2° l'alinéa 2 est supprimé.

Art. 38

A l'article 1293 du même Code, les alinéas 2 à 5 sont supprimés.

Art. 39

Les articles 1294, 1295, 1296, 1297, 1298 et 1299 du même Code sont abrogés.

Art. 40

A l'article 1300 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

1° de woorden «door beide partijen, afzonderlijk of gezamenlijk» worden geschrapt;
2° de tweede zin wordt geschrapt.

Art. 41

Artikel 1301 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 42

In artikel 1302 van hetzelfde Wetboek wordt het tweed lid opgeheven.

Art. 43

Artikel 1305 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 1305. – In de gevallen waarin de echtgenoten echtscheiding kunnen vorderen, staat het hun eveneens vrij een vordering tot scheiding van tafel en bed in te stellen.».

Art. 44

Artikel 1306 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 1306. – De bepalingen van de afdelingen 1 en 2 van dit hoofdstuk zijn van toepassing op de scheiding van tafel en bed.».

Art. 45

Artikel 1307 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid:

«De vordering tot echtscheiding kan tevens bij nieuwe op tegenspraak genomen conclusie worden ingesteld als tegenvordering op een hoofdvordering tot scheiding van tafel en bed.».

Art. 46

Artikel 1309 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

1° les mots «par les deux parties, séparément ou conjointement,» sont supprimés ;
2° la deuxième phrase est supprimée.

Art. 41

L'article 1301 du même Code est abrogé.

Art. 42

A l'article 1302 du même Code, l'alinéa 2 est abrogé.

Art. 43

L'article 1305 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1305. – Dans les cas où les époux peuvent demander le divorce, ils peuvent pareillement former demande en séparation de corps.».

Art. 44

L'article 1306 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1306. – Les dispositions des sections 1ère et 2 du présent chapitre sont applicables à la séparation de corps.».

Art. 45

L'article 1307 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

«La demande en divorce peut également être introduite reconventionnellement par des conclusions nouvelles prises contradictoirement sur demande principale en séparation de corps.».

Art. 46

L'article 1309 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1309. – Ieder van de van tafel en bed gescheiden echtgenoten kan een vordering tot echtscheiding instellen bij de rechtbank die, alle omstandigheden in acht genomen, de echtscheiding kan uitspreken.».

Art. 47

Artikel 1310 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

HOOFDSTUK IV

Wijziging van de wet van 27 juni 1960 op de toelaatbaarheid van de echtscheiding wanneer ten minste één van de echtgenoten een vreemdeling is

Art. 48

In artikel 1 van de wet van 27 juni 1960 op de toelaatbaarheid van de echtscheiding wanneer ten minste één van de echtgenoten een vreemdeling is, worden de woorden « wegens een bepaalde oorzaak » geschrapt.

HOOFDSTUK V

Overgangsbepaling en inwerkingtreding

Art. 49

Indien de partijen erin toestemmen, is deze wet van toepassing op de bij de inwerkingtreding ervan lopende gedingen

Art. 50

Deze wet treedt in werking de eerste dag van de zesde maand volgend op die waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

3 oktober 2001

«Art. 1309. – Chacun des époux séparés de corps a la faculté de demander le divorce au tribunal, qui pourra l'admettre, compte tenu de toutes les circonstances.».

Art. 47

L'article 1310 du même Code est abrogé.

CHAPITRE IV

Modification de la loi du 27 juin 1960 sur l'admissibilité du divorce lorsqu'un des conjoints au moins est étranger

Art. 48

A l'article 1er de la loi du 27 juin 1960 sur l'admissibilité du divorce lorsqu'un des conjoints au moins est étranger, les mots «pour cause déterminée» sont supprimés.

CHAPITRE V

Disposition transitoire et entrée en vigueur

Art. 49

La présente loi s'applique aux procédures en cours lors de son entrée en vigueur si les parties y consentent.

Art. 50

La présente loi entre en vigueur au premier jour du sixième mois qui suit celui au cours duquel elle aura été publiée au *Moniteur belge*.

3 octobre 2001

Jacqueline HERZET (PRL FDF MCC)
Pierrette CAHAY-ANDRE (PRL FDF MCC)
Daniel BACQUELAINE (PRL FDF MCC)
Olivier MAINGAIN (PRL FDF MCC)
Philippe SEGHN (PRL FDF MCC)